

Μπροστά στο 11^ο Τακτικό
Εκλογοαπολογιστικό Συνέδριο της Ε.Σ.Α.μεΑ.
Απολογισμός - Σημαντικές εξελίξεις 2021-2025

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	5
Σημαντικές Εξελίξεις.....	6
1. Ενδυνάμωση του αναπηρικού κινήματος σε πολιτικό/συνδικαλιστικό και οργανωτικό/λειτουργικό επίπεδο, αύξηση του κύρους της Ε.Σ.Α.μεΑ. και των οργανώσεων μελών της και ενίσχυση της συνεργασίας και δικτύωσής της με άλλες αναπηρικές οργανώσεις και με οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών ..	7
1.1 Αναβάθμιση της ικανότητας της Ε.Σ.Α.μεΑ. να συντονίζει τη δράση των οργανώσεων μελών της, να παρεμβαίνει, να παρακολουθεί τις πολιτικές για την αναπηρία, να συνηγορεί και να υποστηρίζει τους πολίτες με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους.....	8
1.2 Επικοινωνιακή πολιτική και επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα της Ε.Σ.Α.μεΑ.....	9
1.3 Βελτίωση της ικανότητας των περιφερειακών και τοπικών οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους να παρεμβαίνουν και να συνηγορούν	10
1.4 Δράσεις διασφάλισης της βιωσιμότητας του Ινστιτούτου της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία και Χρόνιες Παθήσεις (IN-ΕΣΑμεΑ), ανάπτυξης αυτού και αύξησης της αναγνωρισιμότητάς του	12
1.5 Εξασφάλιση χρηματοδότησης για τη συνέχιση της λειτουργίας του «Παρατηρητήριου Θεμάτων Αναπηρίας» της Ε.Σ.Α.μεΑ. καθώς και για τη λειτουργία αντίστοιχων Παρατηρητηρίων σε περιφερειακό επίπεδο	13
1.6 Συνέχιση της συνεργασίας της Ε.Σ.Α.μεΑ. με το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία (European Disability Forum) και τις οργανώσεις μέλη του, και μέσω αυτού με την Παγκόσμια Οργάνωση για την Αναπηρία (International Disability Alliance) και με άλλες με ευρωπαϊκές οργανώσεις.....	14
1.7 Συνέχιση της εκπροσώπησης της Ε.Σ.Α.μεΑ. στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	15
1.8 Ενίσχυση της συνεργασίας του αναπηρικού κινήματος με άλλα κινήματα .	16
2. Διαφύλαξη και διεύρυνση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους	17
2.1 Έλεγχος της συμμόρφωσης των δημόσιων πολιτικών με τις απαιτήσεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και τις Τελικές Παρατηρήσεις και Συστάσεις της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες	17
2.2 Ενεργοποίηση του Μηχανισμού Παρακολούθησης της εφαρμογής της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία	18

2.3 Έλεγχος της υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία για την περίοδο 2020-2023	19
2.4 Έλεγχος της εφαρμογής του ισχύοντος θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας που προωθεί τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους	20
2.5 Έλεγχος της εφαρμογής των προβλέψεων των υφιστάμενων εθνικών στρατηγικών σε επιμέρους πεδία πολιτικής που προωθούν τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις.....	20
2.6 Θεσμική ενίσχυση της Εθνικής Αρχής Προσβασιμότητας	21
2.7 Θεσμική αναγνώριση του Ινστιτούτου της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία και Χρόνιες Παθήσεις (IN-ΕΣΑμεΑ) ως του επίσημου ερευνητικού και μελετητικού φορέα για την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες	21
2.8 Συνέχιση της ενεργούς συμμετοχής της Ε.Σ.Α.μεΑ. στην Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και στο Εθνικό Συμβούλιο Κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης	21
2.9 Συμμετοχή της Ε.Σ.Α.μεΑ. σε συλλογικά όργανα - Επιτροπές του κράτους και Δ.Σ. Οργανισμών-με σκοπό την εκπροσώπηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους	22
2.10 Διασφάλιση της αξιοπρεπούς διαβίωσης των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους μέσω της άρσης των μνημονιακών μέτρων και της διατήρησης αλλά και της θέσπισης νέων ευνοϊκών εισοδηματικών, ασφαλιστικών και φορολογικών ρυθμίσεων.....	23
2.11 Υποβολή προτάσεων προς το ελληνικό κράτος με στόχο την άρση των εμποδίων, την προστασία της υγείας, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους	25
2.12 Πρόληψη της ιδρυματοποίησης, αποϊδρυματοποίηση, ανεξάρτητη διαβίωση εντός της κοινότητας	26
3. Εθνική αναπτυξιακή πολιτική που προωθεί την περιφερειακή και κοινωνική συνοχή και σέβεται τα ανθρώπινα και συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους- Προστασία των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους από τις επιπτώσεις της πανδημίας, του ψηφιακού μετασχηματισμού και της κλιματικής αλλαγής	27
3.1 Έλεγχος της ορθής εφαρμογής της αρχής της μη διάκρισης λόγω αναπηρίας/χρόνιας/ σπάνιας πάθησης και του κριτηρίου της προσβασιμότητας και της υλοποίησης στοχευμένων δράσεων προς όφελος των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους στο ΕΣΠΑ	

και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα 2021-2027 στη βάση των απαιτήσεων των Κανονισμών των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων.....	27
3.2 Έλεγχος της εφαρμογής των δράσεων προς όφελος των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»	29
3.3 Διάχυση των αρχών του «Τουρισμού για Όλους» ή «Προσβάσιμου Τουρισμού» στο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης της χώρας.....	30
3.4 Προώθηση της έρευνας και της ανάπτυξης καθολικά σχεδιασμένων αγαθών, υπηρεσιών, εξοπλισμού και εγκαταστάσεων.....	30
3.5 Προώθηση μέτρων για την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους από τις επιπτώσεις της πανδημίας, του ψηφιακού μετασχηματισμού και της κλιματικής αλλαγής.	31
Παράρτημα Ι: Πίνακας Προγραμμάτων	32

Εισαγωγή

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. είναι η φωνή των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες

παθήσεις και των οικογενειών τους, ο ανεξάρτητος φορέας που εκπροσωπεί πάνω από 1.000.000 άτομα με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους στην Ελλάδα, με περισσότερα από 600 πρωτοβάθμια σωματεία σε όλη τη χώρα. Ιδρύθηκε το 1989 από οργανώσεις ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/ και

σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους προκειμένου να υπερασπιστεί θέματα κοινού ενδιαφέροντος για όλες τις κατηγορίες αναπηρίας, χρόνιας ή/και σπάνιας πάθησης και να διασφαλίσει ότι καμία απόφαση για τα άτομα με αναπηρία δεν λαμβάνεται χωρίς τα ίδια τα άτομα με αναπηρία.

Σήμερα τα άτομα με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και οι οικογένειές τους βιώνουν με τον πιο σκληρό τρόπο τις πολύχρονες πολλαπλές κρίσεις και την αβεβαιότητα. Οι οριζόντιες περικοπές που σημειώθηκαν στους μισθούς και τις συντάξεις ως αποτέλεσμα των μνημονίων, ήταν ιδιαίτερα επώδυνες για τα άτομα με αναπηρία, λόγω και του πρόσθετου κόστους διαβίωσης που αντιμετωπίζουν, ενώ η υγειονομική κρίση των προηγούμενων ετών επέτεινε σοβαρά το οικονομικό και κοινωνικό τους αδιέξοδο. Σήμερα, το άνευ προηγουμένου κύμα ακρίβειας καθιστά για χιλιάδες άτομα με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους σχεδόν αδύνατη ακόμα και την κάλυψη των βασικών αναγκών διαβίωσής τους.

Από την ανάληψη των καθηκόντων τους, το απερχόμενο Γενικό Συμβούλιο και η Εκτελεστική Γραμματεία εργάστηκαν ακούραστα για την προάσπιση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους. Προώθησαν την εσωτερική συνοχή, ενίσχυσαν τη διαβούλευση με τα μέλη της Ε.Σ.Α.μεΑ. και εδραίωσαν τη διαφάνεια προς την κοινωνία, αντιμετωπίζοντας με αποφασιστικότητα μια περίοδο διεθνούς οπισθοδρόμησης και συντηρητικοποίησης σε θέματα δικαιωμάτων και ιδεολογιών.

Το κείμενο που κρατάτε αποτελεί τον απολογισμό των δράσεων της Συνομοσπονδίας για όλο το προηγούμενο διάστημα. Το παραδίδουμε στην κρίση σας και με χαρά θα δεχθούμε τα σχόλιά σας.

Ιωάννης Βαρδακαστάνης
Πρόεδρος Ε.Σ.Α.μεΑ.

Σημαντικές Εξελίξεις

2024

- Εκπόνηση της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030 «Μια Ελλάδα για όλους, με όλους».
- Μεγάλη πανελλαδική έρευνα του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας της Ε.Σ.Α.μεΑ. για την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες/ ή και σπάνιες παθήσεις στην Υγεία.
- Θέσπιση δυνατότητας μη διακοπής της σύνταξης αναπηρίας λόγω απασχόλησης.
- Λειτουργία της ψηφιακής πύλης «Δικαιώματα Επιβατών στις Θαλάσσιες Μεταφορές» passengersynanp.yna.gov.gr

2025

- Συμπερίληψη των χαμηλοσυνταξιούχων με αναπηρία στο επίδομα στήριξης χωρίς ηλικιακό όριο.
- Διεκδίκηση της προστασίας από πλειστηριασμό της πρώτης κατοικίας που ανήκει σε άτομα με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις ή στα πρόσωπα που έχουν στην οικογένειά τους άτομα με αναπηρία, χρόνια/σπάνια πάθηση, και τη μη πώληση στεγαστικού ή καταναλωτικού δανείου που ανήκει σε άτομο με αναπηρία σε funds.
- Ενημέρωση και αγώνας ενάντια στον μισαναπηρισμό και τη μισαλλοδοξία.

1. Ενδυνάμωση του αναπηρικού κινήματος σε πολιτικό/συνδικαλιστικό και οργανωτικό/λειτουργικό επίπεδο, αύξηση του κύρους της Ε.Σ.Α.μεΑ. και των οργανώσεων μελών της και ενίσχυση της συνεργασίας και δικτύωσής της με άλλες αναπηρικές οργανώσεις και με οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών

1.1 Αναβάθμιση της ικανότητας της Ε.Σ.Α.μεΑ. να συντονίζει τη δράση των οργανώσεων μελών της, να παρεμβαίνει, να παρακολουθεί τις πολιτικές για την αναπηρία, να συνηγορεί και να υποστηρίζει τους πολίτες με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους

Κατά την περίοδο αναφοράς, η Ε.Σ.Α.μεΑ. ενίσχυσε τον ρόλο της ως συντονιστή του δικτύου των μελών της, παρέχοντας καθοδήγηση και υποστήριξη. Παράλληλα, παρακολούθησε στενά τις δημόσιες πολιτικές και το σύνολο των νομοθετικών πρωτοβουλιών της ελληνικής για την αναπηρία, υποβάλλοντας τεκμηριωμένες προτάσεις/παρεμβάσεις που απαιτήθηκε κατά την διαδικασία του νομοθετικού έργου σε πλείστες όσες περιπτώσεις, εκατοντάδες φορές, κυρίως μέσω της Υπηρεσίας «Διεκδικούμε Μαζί», συνηγόρησε υπέρ των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους και πραγματοποίησε εκδηλώσεις και συναντήσεις με αρμόδιους φορείς σε

Ταυτόχρονα στην Ε.Σ.Α.μεΑ. συνεχίζει να λειτουργεί η Υπηρεσία «Διεκδικούμε Μαζί» η οποία υποδέχεται, ενημερώνει, υποστηρίζει και ενδυναμώνει τα άτομα με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους. Επιπλέον, υποστηρίζει τους επαγγελματίες άλλων υπηρεσιών, φορέων και οργανώσεων και δίνει κατευθύνσεις στις Οργανώσεις-Μέλη της Ε.Σ.Α.μεΑ., σε φοιτητές-σπουδαστές για το ερευνητικό τους έργο, αλλά και σε κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη.

Η Υπηρεσία «Διεκδικούμε Μαζί» στοχεύει στην καταπολέμηση του αποκλεισμού και των διακρίσεων, αλλά και στην παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους προκειμένου να γίνουν οι ίδιοι φορείς διεκδίκησης των δικαιωμάτων τους.

Στελεχώνεται δε από εξειδικευμένους επαγγελματίες και παρέχει έγκυρη και έγκαιρη ενημέρωση μέσω της διαρκούς παρακολούθησης της νομοθεσίας και των εξελίξεων στο χώρο της αναπηρίας. Ενδεικτικά, το 1^ο εξάμηνο του 2024 η Υπηρεσία καταχώρησε 6019 νέες εγγραφές οι οποίες αντιστοιχούν σε 10.420 ενέργειες σε διαφορετικές κατηγορίες αιτημάτων, το 2^ο εξάμηνο του 2024 η Υπηρεσία καταχώρησε 5.773 νέες εγγραφές οι οποίες αντιστοιχούν σε 10085

ενέργειες και το 1^ο εξάμηνο του 2025 καταχώρησε 6.464 νέες εγγραφές που αντιστοιχούν σε 11.574 ενέργειες.

Τέλος, τα Στελέχη της Υπηρεσίας σχεδιάζουν εξατομικευμένη παρέμβαση που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του κάθε ενδιαφερόμενου, συντάσσοντας όταν απαιτείται σχετικές συνηγορίες. Ενδεικτικά, το 1^ο εξάμηνο του 2024 πραγματοποιήθηκαν 33 συνηγορίες, το 2^ο εξάμηνο 70 συνηγορίες και το 1^ο εξάμηνο του 2025 67 συνηγορίες.

1.2 Επικοινωνιακή πολιτική και επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα της Ε.Σ.Α.μεΑ.

Η επικοινωνιακή πολιτική της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) το διάστημα 2021-2025 μπορεί να περιγραφεί ως μια στρατηγική που εστίασε:

- Στην εκπροσώπηση και διεκδίκηση: Η προσπάθεια η φωνή του αναπηρικού κινήματος να φτάνει σε όλη την Ελλάδα, διασφαλίζοντας ότι τα αιτήματα και τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους εκφράζονται στο δημόσιο διάλογο.
- Στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση: Ενημερώνοντας την κοινωνία, τα ΜΜΕ και τους φορείς χάραξης πολιτικής για ζητήματα πολιτικών, προσβασιμότητας, ίσων ευκαιριών, δικαιωμάτων, συμπερίληψης, φαινομένων μισαναπηρισμού κ.α. καθώς και για τις πολύπλευρες και πλούσιες δράσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ..
- Στην ενίσχυση της συμμετοχής: Χρησιμοποιώντας εργαλεία επικοινωνίας (δελτία τύπου, ανακοινώσεις, καμπάνιες, social media, την ιστοσελίδα <https://www.esamea.gr/el>) ώστε να κινητοποιεί τα μέλη της και να προάγει τη συλλογική δράση. Μέχρι και τον Ιούνιο του 2022 συνεχιζόταν η τηλεοπτική εκπομπή «Τα Νέα της Ε.Σ.Α.μεΑ.» στο Κανάλι της Βουλής και σε πολλούς περιφερειακούς σταθμούς σε όλη τη χώρα, στο ίδιο πάντα πλαίσιο.
- Στην προώθηση θετικής εικόνας: Συνεχίζει να δίνει έμφαση στη δυνατότητα, στις δεξιότητες και στη συμβολή των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία, αποδομώντας στερεότυπα και προκαταλήψεις.
- Στη θεσμική παρέμβαση: Διατηρεί συνεχή διάλογο με την Πολιτεία, εγχώριους και διεθνείς φορείς και οργανισμούς, χρησιμοποιώντας την επικοινωνία ως μέσο πίεσης και τεκμηρίωσης.

Πρόκειται για μια επικοινωνιακή πολιτική διεκδικητική, κοινωνικά προσανατολισμένη και θεσμικά τεκμηριωμένη, με στόχο την καθολική εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες στην Ελλάδα και την προώθηση των διεκδικήσεων του αναπηρικού κινήματος της χώρας.

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. διατηρεί τους ακόλουθους επίσημους λογαριασμούς στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης:

- Facebook: <https://www.facebook.com/ESameAgr>
- Instagram: <https://www.instagram.com/ncdpgreece/#>
- YouTube: <https://www.youtube.com/user/esameagr>
- X (πρώην Twittter): <https://x.com/esameagr>

1.3 Βελτίωση της ικανότητας των περιφερειακών και τοπικών οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους να παρεμβαίνουν και να συνηγορούν

Κατά την περίοδο αναφοράς, η Ε.Σ.Α.μεΑ., μέσω των εκρών της επιστημονικής δραστηριότητας του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας, συνέβαλε ουσιαστικά στην ενίσχυση της ικανότητας των τοπικών οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους να τεκμηριώνουν τις διεκδικήσεις τους σε τοπικό επίπεδο, να στοιχειοθετούν αποτελεσματικά τις παρεμβάσεις και τη συνηγορία τους, καθώς και να συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό πολιτικών για την αναπηρία, σύμφωνα με τη σύγχρονη δικαιωματική προσέγγιση.

Παράλληλα, στις Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας, η Ε.Σ.Α.μεΑ. υλοποίησε ένα ευρύ φάσμα δράσεων οι οποίες συγχρηματοδοτήθηκαν από τα αντίστοιχα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ, ΕΣΠΑ)¹, με στόχο όχι μόνο την ενδυνάμωση των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, αλλά και την ενίσχυση της ικανότητας των τοπικών τους οργανώσεων να διαμορφώνουν και να τεκμηριώνουν τις διεκδικήσεις τους, καθώς και να εντοπίζουν και να καταπολεμούν φαινόμενα αποκλεισμού και διακρίσεων, μέσα από τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας.

Το ΙΝ-ΕΣΑμεΑ υλοποίησε σε εθνικό επίπεδο -στο πλαίσιο δράσεων διά Βίου εκπαίδευσης που στόχευαν στην ενδυνάμωση των αιρετών στελεχών του αναπηρικού κινήματος για την αποτελεσματικότερη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους υπό το πρίσμα της δικαιωματικής προσέγγισης- προγράμματα συνδικαλιστικής εκπαίδευσης: Ολοκληρώθηκε η Πράξη «Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης για την αναπηρία και υποστηρικτικές δράσεις» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5133270. Επιχειρησιακό πρόγραμμα «Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Αντικείμενο της Πράξης ήταν η ενδυνάμωση των στελεχών του αναπηρικού κινήματος, των ατόμων με αναπηρία, των ατόμων με χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους, μέσω της κατανόησης και εμπέδωσης της δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας, όπως αυτή κατοχυρώνεται στη

---

¹ Βλ. Παράρτημα «Πίνακας Προγραμμάτων»

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, η οποία κυρώθηκε από την Βουλή των Ελλήνων με το Ν. 4074/2012, προκειμένου να μπορούν να αντιμετωπίζουν περισσότερο αποτελεσματικά τις προκλήσεις που απορρέουν από τις σύγχρονες κοινωνικές, οικονομικές πολιτισμικές και τεχνολογικές εξελίξεις, και, συνακόλουθα, να αντιμετωπίσουν την ανεργία, τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις διακρίσεις.

Παράλληλα το Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της Ε.Σ.Α.μεΑ. σύνταξε και απέστειλε προς τις περιφερειακές και τοπικές οργανώσεις ατόμων με αναπηρία έναν οδικό χάρτη σχετικά με το πώς μπορεί να εφαρμοστεί η Σύμβαση των ΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.² Επιπρόσθετα, το Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας παρήγαγε στατιστικά στοιχεία για τα άτομα με αναπηρία, σε επίπεδο περιφέρειας, και το 2022 αφιέρωσε την ετήσια έκθεσή της στην περιφερειακή διάσταση των συνθηκών και πλαισίων διαβίωσης και άσκησης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία.³

Επιπλέον για τη βελτίωση της ικανότητας των περιφερειακών και τοπικών οργανώσεων να παρεμβαίνουν και να συνηγορούν, διοργανώθηκαν σεμινάρια ενδυνάμωσης των ατόμων με αναπηρία, και εκπονήθηκαν σχετικά εγχειρίδια και οδηγοί στην περιφέρεια, στο πλαίσιο υλοποίησης των προγραμμάτων ΕΣΠΑ 2014-2020 της Ε.Σ.Α.μεΑ. σε Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Ελλάδα, Πελοπόννησο, Δυτική Ελλάδα, καθώς και μέσω του προγράμματος κατάρτισης του IN-ΕΣΑμεΑ.

Τέλος, στο πλαίσιο αναβάθμισης της Υπηρεσίας «Διεκδικούμε Μαζί», λαμβάνοντας υπόψη το πλήθος των αιτημάτων από την Περιφέρεια και προκειμένου να ενισχυθεί η ικανότητα των περιφερειακών και τοπικών οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/ και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους να παρεμβαίνουν και να συνηγορούν, η Υπηρεσία διαθέτει Στελέχη στα Περιφερειακά γραφεία (ενδεικτικά Θεσσαλονίκη, Τρίπολη, Πάτρα), τα οποία είναι σε άμεση καθημερινή συνεργασία με την κεντρική Υπηρεσία «Διεκδικούμε Μαζί».

---

² Για τις επιστολές Περιφέρειες βλ.

<https://paratiritirioanapirias.gr/el/results/publications/76/epistoles-e3eidikeyshts-gia-thn-enswmatwsh-ths-dikaiwmatikhs-proseggishs-ths-anaphrias-stis-perifereies>

³ Η ετήσια έκθεση για το 2022 είναι διαθέσιμη στο:

<https://paratiritirioanapirias.gr/el/results/publications/90/e8nikh-ek8esh-gia-thn-anaphria-etoys-2022>

1.4 Δράσεις διασφάλισης της βιωσιμότητας του Ινστιτούτου της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία και Χρόνιες Παθήσεις (IN-ΕΣΑμεΑ), ανάπτυξης αυτού και αύξησης της αναγνωρισιμότητάς του

- Ίδρυση και λειτουργία της Ακαδημίας Νοηματικής Γλώσσας τον Σεπτέμβριο 2025.
- Υλοποίηση προγράμματος: «Ολοκληρωμένες υπηρεσίες υποστήριξης για άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους, στον Δήμο Θεσσαλονίκης» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 6018248 που εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κεντρική Μακεδονία 2021-2027». Αντικείμενο της Πράξης είναι η παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας και υποστήριξης για άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους. Οι υπηρεσίες αυτές αποσκοπούν στο να συμβάλλουν στην καταπολέμηση των διακρίσεων και στην προώθηση και προστασία όλων των ανθρωπίνων και συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων, όπως αυτά καθιερώνονται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, η οποία κυρώθηκε από την ελληνική Πολιτεία με το ν. 4074/2012.
- Υλοποίηση προγράμματος: «SUB2. Ψηφιακή εκπαίδευση και ενδυνάμωση των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία» με κωδικό ΟΠΣ ΤΑ 5223341. Το πρόγραμμα εντάχθηκε στο πλαίσιο της Δράσης «Κοινωνική ενσωμάτωση ευάλωτων ομάδων» του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης - NextGenerationEU. Το έργο αφορά σε προγράμματα εξοικείωσης και εκπαίδευσης των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις στις νέες τεχνολογίες, κυρίως όσον αφορά την ψηφιακή πληροφόρηση, την επικοινωνία και τις δεξιότητες μέσω διαδικτύου και μέσων κοινωνικής δικτύωσης, όπως η επικοινωνία μέσω ψηφιακών εφαρμογών, η πραγματοποίηση ηλεκτρονικών πληρωμών, η χρήση των ψηφιακών εφαρμογών του gov.gr, η χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης κ.λπ. Το IN-ΕΣΑμεΑ αναλαμβάνει την εκπαίδευση 2 400 ατόμων με αναπηρία.
- Αναμονή για υλοποίηση προγράμματος: Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Κινητικότητας, Προσανατολισμού & Δεξιοτήτων Καθημερινής Διαβίωσης για τα Άτομα με Οπτική Αναπηρία, “Mobility Rights for All”. Η Δράση έχει ήδη εξειδικευτεί και περιλαμβάνεται στην 7^η Εξειδίκευση και επικαιροποίηση του Προγραμματισμού Προσκλήσεων του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027 και θα υλοποιηθεί με δυνητικό δικαιούχο το IN-ΕΣΑμεΑ.
- Συμμετοχή στα κάτωθι προγράμματα της ΔΥΠΑ (vouchers): Προγράμματα Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης για αναβάθμιση πράσινων δεξιοτήτων για 50.000 ανέργους, Προγράμματα Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης για αναβάθμιση πράσινων

δεξιοτήτων για 75.000 εργαζόμενους, Προγράμματα Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης για 50.000 Ωφελούμενους Ανέργους σε ψηφιακές και πράσινες δεξιότητες και σε δεξιότητες οικονομικού εγγραμματισμού, Προγράμματα Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης για 32.000 Ωφελούμενους Ανέργους σε αντικείμενα κατάρτισης σε κλάδους αιχμής, Προγράμματα Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης για 170.000 Ωφελούμενους Ανέργους & Εργαζόμενους σε ψηφιακές και πράσινες δεξιότητες και σε δεξιότητες οικονομικού εγγραμματισμού

- Σχεδιασμός και προώθηση προγραμμάτων κατάρτισης ανθρώπινου δυναμικού υπηρεσιών δημοσίου και ιδιωτικού τομέα σχετικά με την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία, χρόνιες-σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους. Τα προγράμματα σχεδιάζονται από επιστημονική ομάδα ώστε να είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες κάθε ενδιαφερόμενου φορέα.
- Ολοκλήρωση του σχεδιασμού της ιστοσελίδας και πλήρη λειτουργία αυτής.
- Πλήρης λειτουργία του τομέα επικοινωνίας του IN-ΕΣΑμεΑ.

1.5 Εξασφάλιση χρηματοδότησης για τη συνέχιση της λειτουργίας του «Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας» της Ε.Σ.Α.μεΑ. καθώς και για τη λειτουργία αντίστοιχων Παρατηρητηρίων σε περιφερειακό επίπεδο

Εντός της Προγραμματικής Περιόδου 2021 - 2027 αναμένεται η ολοκλήρωση της διαδικασίας ένταξης του «Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας - Β΄ Κύκλος» στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» με σκοπό τη συγχρηματοδότησή του από την Ελλάδα και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ+). Οι δράσεις του Παρατηρητηρίου στη νέα περίοδο δεν περιορίζονται στο εθνικό επίπεδο, αλλά επεκτείνονται και σε περιφερειακό επίπεδο, αντανακλώντας έτσι τον ευρύτερο ρόλο του.

Ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η συμβολή του συστήματος δεικτών που ανέπτυξε το Παρατηρητήριο κατά την προηγούμενη Προγραμματική Περίοδο (2014-2020). Το σύστημα αυτό συνέβαλε ουσιαστικά στην αρχική κάλυψη του 1ου κριτηρίου του οριζόντιου αναγκαίου όρου «Υλοποίηση και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες». Η επίτευξη αυτού του στόχου σχετίζεται άμεσα με τη δυνατότητα εκταμίευσης ευρωπαϊκών πόρων από τη χώρα.

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συνεχίζει τη λειτουργία του Παρατηρητηρίου, με σκοπό να ενισχύσει τον ρόλο του ως ένας αξιόπιστος και ολοκληρωμένος μηχανισμός που παρακολουθεί και αξιολογεί τις πολιτικές που εφαρμόζονται για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Οι πολιτικές αυτές βασίζονται στη Σύμβαση των Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (CRPD),

καθώς και στην Εθνική Στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

Αυτή την περίοδο, το Παρατηρητήριο επικεντρώνεται κυρίως στη συλλογή πρωτογενών ερευνητικών στοιχείων - δηλαδή δεδομένων που προκύπτουν απευθείας από έρευνες και μελέτες - τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Παράλληλα, φροντίζει να τηρεί έναν βασικό όρο, που είναι η υλοποίηση και εφαρμογή της Σύμβασης των Η.Ε. για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες.

Δεδομένου ότι η καθημερινότητα και τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις επηρεάζονται από πολλούς και διαφορετικούς παράγοντες (όπως το φυσικό και δομημένο περιβάλλον, οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, η προσβασιμότητα στις υπηρεσίες κ.λπ.), το Παρατηρητήριο έχει διαμορφώσει μια ευρεία ερευνητική ατζέντα. Η ατζέντα αυτή λαμβάνει υπόψη:

- τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη ζωή των ατόμων με αναπηρία,
- τα διαφορετικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν, ανάλογα με την περιοχή όπου κατοικούν (νησιωτικές, ορεινές, αστικές ή αγροτικές περιοχές),
- και τη σοβαρότητα ή πολυπλοκότητα των αναγκών τους βάσει της φύσης και της κατηγορίας της αναπηρίας τους.

1.6 Συνέχιση της συνεργασίας της Ε.Σ.Α.μεΑ. με το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία (European Disability Forum) και τις οργανώσεις μέλη του, και μέσω αυτού με την Παγκόσμια Οργάνωση για την Αναπηρία (International Disability Alliance) και με άλλες με ευρωπαϊκές οργανώσεις

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετείχε ενεργά στις δράσεις, διαδικασίες και όργανα του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία (EDF), έχοντας μάλιστα την ιδιαίτερη τιμή ο Πρόεδρός της να κατέχει και τη θέση του Προέδρου του Φόρουμ. Επιπρόσθετα, εκπρόσωποι της Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετείχαν, και εξακολουθούν να συμμετέχουν, σε επιμέρους Επιτροπές του Φόρουμ, όπως είναι η Επιτροπή των Γυναικών, η Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής και Συμπερίληψης, η Επιτροπή Μελών και Διαπιστεύσεων και η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, συμβάλλοντας καθοριστικά στη διαμόρφωση της στρατηγικής/πολιτικής του Φόρουμ απέναντι στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετείχε:

α) Ενεργά στις δράσεις, διαδικασίες και όργανα του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία (EDF), έχοντας μάλιστα την ιδιαίτερη τιμή ο Πρόεδρός της να κατέχει και τη θέση του Προέδρου του Φόρουμ. Επιπρόσθετα, εκπρόσωποι της Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετείχαν, και εξακολουθούν να συμμετέχουν,

σε επιμέρους Επιτροπές του Φόρουμ, όπως είναι η Επιτροπή των Γυναικών, η Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής και Συμπερίληψης, η Επιτροπή Μελών και Διαπιστεύσεων και η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, συμβάλλοντας καθοριστικά στη διαμόρφωση της στρατηγικής/πολιτικής του Φόρουμ απέναντι στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Β) Με ομιλητές σε διάφορα εκπαιδευτικά σεμινάρια (training seminars) και workshops που διοργάνωσε το Φόρουμ και τα οποία αφορούσαν ζητήματα των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, όπως η Ευρωπαϊκή Κάρτα Αναπηρίας, τα δικαιώματα των γυναικών με αναπηρία και η ανάπτυξη στρατηγικών για την αναπηρία, κ.ο.κ. παρουσιάζοντας το έργο της στα αντίστοιχα θέματα σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Υ) Ως εταίρος σε προγράμματα που συντόνιζε το EDF, όπως το πρόγραμμα «[Disability Rights in European Election - DREE](#)» που στόχευε στην αύξηση της πολιτικής συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία, ως ψηφοφόρων, πολιτικών ακτιβιστών και υποψήφιων στις Ευρωεκλογές.

δ) Στην [καμπάνια του European Disability Forum](#) και του Mental Health Europe, η οποία αντιτάσσεται στο Σχέδιο του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση του Οβιέδο του Συμβουλίου της Ευρώπης ζητώντας την απόσυρση του, στην καμπάνια του EDF για τον τερματισμό της εξαναγκαστικής στέρωσης των ατόμων με αναπηρία στην Ευρώπη.

ε) Στη [μεγάλη έρευνα](#) που διεξήγαγε το EDF σχετικά με την κατάσταση των γυναικών με αναπηρία, καθώς και σε συνέδρια που έχει διοργανώσει η Ένωση για τη Μεσόγειο και η ONCE Grupo Social.

Παρείχε ανατροφοδότηση, όταν της ζητήθηκε, κατά την εκπόνηση των Εκθέσεων του Φόρουμ για τα Ανθρώπινα δικαιώματα, όπως και στην εναλλακτική έκθεση που υπέβαλλε το Φόρουμ στην Επιτροπή των ΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία.

Ταυτόχρονα συνεχίζεται η εκπροσώπησή μας σε υψηλό επίπεδο στο [European Patients Forum](#), με στόχο τη σωστή ενημέρωση και συνεργασία για τα θέματα των ατόμων με χρόνιες παθήσεις.

1.7 Συνέχιση της εκπροσώπησης της Ε.Σ.Α.μεΑ. στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συνέχισε την ενεργή της εκπροσώπηση τόσο στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.) όσο και στην [Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή](#) (Ε.Ο.Κ.Ε.), συμβάλλοντας αφενός στη συμπερίληψη της δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας στην ατζέντα, τις γνωμοδοτήσεις και τις δράσεις τους, και αφετέρου στην ενίσχυση της συνεργασίας της με τους κοινωνικούς εταίρους και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Μέσω της συμμετοχής του Προέδρου της Ιωάννη

Βαρδακαστάνη στην Ομάδα III της Ο.Κ.Ε., στην Euromed Follow-Up Committee (Επιτροπή Παρακολούθησης της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας της Κοινωνίας των πολιτών) της ΕΟΚΕ και κατέχοντας την προεδρεία στην ΕΟ (Τμήμα Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της ΕΟΚΕ), η Συνομοσπονδία συνέβαλε ουσιαστικά στην ενσωμάτωση της διάστασης της αναπηρίας σε γνωμοδοτήσεις επί σχεδίων νόμου, ασκώντας μεγαλύτερη πίεση για την υιοθέτησή τους. Συνέβαλε επίσης μέσω της εκπόνησης από πλευράς του Προέδρου, με την ιδιότητα του εισηγητή/συνεισηγητή, σειράς γνωμοδοτήσεων είτε με πρωτοβουλία της Ε.Ο.Κ.Ε. είτε με δική του, στην ανάδειξη της οπτικής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε σειρά σημαντικών και επίκαιρων ζητημάτων, όπως είναι η κλιματική αλλαγή, η ενεργειακή μετάβαση, η βιώσιμη ανάπτυξη, η πολιτική συνοχής, ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, η αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης υγειονομικής ανάγκης, η κρίση του κόστους διαβίωσης κ.α.

1.8 Ενίσχυση της συνεργασίας του αναπηρικού κινήματος με άλλα κινήματα

Στο πλαίσιο των Έργων που υλοποίησε στις Περιφέρειες (Κεντρικής Μακεδονίας, Πελοποννήσου κ.λπ.) με πόρους του ΕΣΠΑ, η Ε.Σ.Α.μεΑ. επεδίωξε τη δημιουργία τοπικών συμπράξεων και συνεργασιών με άλλα κοινωνικά κινήματα, όπως το κίνημα των καταναλωτών και το εργατικό κίνημα. Στόχος αυτών των δράσεων ήταν η διάχυση της δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας στο πεδίο δράσης τους προκειμένου οι τοπικές οργανώσεις τους να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές των αιτημάτων του αναπηρικού κινήματος.

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. στην Περιφέρεια Πελοποννήσου και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας υλοποίησε δράσεις δικτύωσης του αναπηρικού κινήματος με το κίνημα των καταναλωτών, καθώς και με άλλα κινήματα, όπως τα κινήματα προστασίας του περιβάλλοντος, της ισότητας των φύλων και της μη διάκρισης, οι οποίες συγχρηματοδοτήθηκαν από τα αντίστοιχα ΠΕΠ (ΕΣΠΑ). Στόχος των δράσεων αυτών ήταν η προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους μέσω της συνέργειας με άλλα κινήματα των πολιτών καθώς και στην ανταλλαγή τεχνογνωσίας μεταξύ του αναπηρικού κινήματος και των υπολοίπων κινημάτων, δίνοντας και στις δύο πλευρές τη δυνατότητα να εμπλουτίσουν και να διευρύνουν την πολιτική και δράση τους σε νέα πεδία.

2. Διαφύλαξη και διεύρυνση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους

2.1 Έλεγχος της συμμόρφωσης των δημόσιων πολιτικών με τις απαιτήσεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και τις Τελικές Παρατηρήσεις και Συστάσεις της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετείχε σε όλες τις δημόσιες ηλεκτρονικές διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν μέσω της πλατφόρμας Ανοικτής Διακυβέρνησης (www.opengov.gr) επί σημαντικών σχεδίων νόμων που αφορούσαν στην υγεία, την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη διά βίου μάθηση, την εργασία, τη στέγαση, την κοινωνική φροντίδα, την ανεξάρτητη διαβίωση, την κοινωνική ασφάλιση, την οικονομία κ.λπ., καταθέτοντας με τεκμηριωμένο τρόπο τα αιτήματά της. Κύριος στόχος των παρεμβάσεων της ήταν: α) η συμμόρφωση των προβλέψεων των νομοσχεδίων με τις επιταγές του Συντάγματος, τις απαιτήσεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, τις τελικές παρατηρήσεις και συστάσεις της αρμόδιας Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών και το ισχύον εθνικό και ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο και β) η συμπερίληψη στα σχέδια νόμου ρυθμίσεων που αποσκοπούν τόσο στην άρση υφιστάμενων εμποδίων όσο και στην προαγωγή των συμφερόντων και δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους. Πολλές φορές κλήθηκε να συμμετάσχει στις αρμόδιες επιτροπές της Βουλής, παρουσιάζοντας τις θέσεις της για τα υπό συζήτηση/ψήφιση σχέδια νόμου.

Επιπλέον, στο πλαίσιο του ελέγχου της συμμόρφωσης των δημόσιων πολιτικών με τις απαιτήσεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και τις Τελικές Παρατηρήσεις και Συστάσεις της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, το Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της Ε.Σ.Α.μεΑ. δημοσίευσε την περίοδο 2021-2025: α) τέσσερις (4) *Ετήσιες Εκθέσεις για την Αναπηρία* (για τα έτη 2021⁴, 2022⁵, 2024⁶, και για την περίοδο Ιανουάριος-Σεπτέμβριος 2023⁷), ενώ ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη η προετοιμασία της

---

⁴ Η έκθεση για το 2021 είναι διαθέσιμη στο:

<https://paratiritirioanapirias.gr/results/publications/89/e8nikh-ek8esh-gia-th-anaphria-etoys-2021>

⁵ Η έκθεση για το 2022 είναι διαθέσιμη στο:

<https://paratiritirioanapirias.gr/results/publications/90/e8nikh-ek8esh-gia-thn-anaphria-etoys-2022>

⁶ Η έκθεση για το 2024 δεν είναι ακόμη διαθέσιμη διαδικτυακά.

⁷ Η έκθεση για την περίοδο Ιανουάριος - Σεπτέμβριος 2023 είναι διαθέσιμη στο:

<https://paratiritirioanapirias.gr/results/publications/97/e8nikh-ek8esh-gia-thn-anaphria-periodoy-ianoyarioys-septembrios-2023>

Έκθεσης για το 2025, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Ιανουάριο του 2026 και β) εννέα (9) Δελτία Στατιστικής Πληροφόρησης στις θεματικές: της ανεξάρτητης διαβίωσης και διαβίωσης στην κοινότητα, εκπαίδευση, υγεία, νέοι με αναπηρία, φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός, απασχόληση, ψηφιακή προσβασιμότητα, και κοινωνική προστασία.

Από το 2024, το Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας ξεκίνησε τη σύνταξη ειδικής ετήσιας έκθεσης που είναι αφιερωμένη στην παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030.⁸

2.2 Ενεργοποίηση του Μηχανισμού Παρακολούθησης της εφαρμογής της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετέχει ενεργά στις διαβουλεύσεις που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο του Προγράμματος Τεχνικής Βοήθειας «24EL01 - Enhancing the capacity of the Coordinating Mechanism supporting the Rights of Persons with Disabilities in Greece», το οποίο υλοποιείται με ανάδοχο την UNESCO σε συνεργασία με την Ειδική Ομάδα Μεταρρυθμίσεων και Επενδύσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (SG REFORM) και τη Γενική Γραμματεία Συντονισμού για την τροποποίηση του μοντέλου διακυβέρνησης του νόμου 4488/2017 που αφορά στην παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες.

Πέραν όμως αυτού, το ίδιο το Παρατηρητήριο Θεμάτων της Αναπηρίας συγκροτεί έναν ανεξάρτητο και ολοκληρωμένο μηχανισμό παρακολούθησης της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες. Η Ερευνητική Στρατηγική του περιλαμβάνει τη συνδυαστική εφαρμογή ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων έρευνας, ποικίλων μεθοδολογικών προσεγγίσεων και τεχνικών καθώς και την υιοθέτηση της διεπιστημονικής θεώρησης. Η χρήση διαφορετικών μεθόδων διασφαλίζει την παραγωγή αξιόπιστης γνώσης και την εις βάθος κατανόηση των σύγχρονων ζητημάτων της αναπηρίας. Η μεικτή μεθοδολογία δίνει τη δυνατότητα διερεύνησης των διαφορετικών επιπέδων που υπεισέρχονται στη διαμόρφωση των συνθηκών άσκησης των δικαιωμάτων⁹. Κεντρικό πυλώνα του πλαισίου παρακολούθησης αποτελεί το **Ολοκληρωμένο Σύστημα Στατιστικών Δεικτών Παρακολούθησης των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία**¹⁰, όπως αυτά κατοχυρώνονται στη Σύμβαση των ΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με

⁸ Η συγγραφή της πρώτης έκθεσης, με έτος αναφοράς το 2024, έχει ολοκληρωθεί

⁹ Επίπεδο νομοθεσίας και θεσμών, επίπεδο πολιτικών (προγραμμάτων, προϋπολογισμών κ.λπ.), επίπεδο πολιτισμικών δομών και κουλτούρας (Αναπαραστάσεις, στάσεις, συμπεριφορές, αντιλήψεις), επίπεδο συνθηκών διαβίωσης και άσκησης των δικαιωμάτων (αποτελέσματα των πολιτικών στον πληθυσμό των ατόμων με αναπηρία).

¹⁰ Εφεξής “ΟΣΔ”

Αναπηρίες. Οι παράπλευρες ερευνητικές δράσεις, βρίσκονται σε αλληλεξάρτηση και τροφοδοτούν την ανάπτυξη του Ολοκληρωμένου Συστήματος Δεικτών, ενώ ταυτόχρονα, η ωρίμανση του ΟΣΔ εξειδικεύει προοδευτικά τις λοιπές ενέργειές του, με σκοπό να αποτυπωθεί σε βάθος η υφιστάμενη κατάσταση σε όλο το εύρος των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Η στρατηγική προτεραιότητα στο ΟΣΔ τεκμηριώνεται στη διεθνή βιβλιογραφία, στις οδηγίες, τις συστάσεις και τις πρακτικές των σχετικών διεθνών οργανισμών, στις απαιτήσεις που απορρέουν από την ίδια τη Σύμβαση (Άρθρο 31) και την Επιτροπή των ΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, καθώς και στον θεσμικό ρόλο του Παρατηρητηρίου αναφορικά με την υλοποίηση του άρθρου 31 της Σύμβασης.

2.3 Έλεγχος της υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία για την περίοδο 2020-2023

Ως προς την υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης, το Παρατηρητήριο σύνταξε και απέστειλε προς τα Σημεία Αναφοράς των Υπουργείων δεκαεπτά (17) επιστολές που αποσκοπούσαν να συνδράμουν στην ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης στη χώρα σε εθνικό επίπεδο μέσω της εξειδίκευσης της δικαιωματικής οπτικής της αναπηρίας, όπως κατοχυρώνεται από τη Σύμβαση, και της εφαρμογής των Τελικών Παρατηρήσεων της Επιτροπής, στα πεδία αρμοδιοτήτων των επιμέρους σημείων αναφοράς.¹¹ Ομοίως, απεστάλησαν εννέα (9) επιστολές προς τα Σημεία Αναφοράς των δεκατριών (13) Περιφερειών της χώρας¹² και οχτώ (8) επιστολές προς τα Σημεία Αναφοράς των οχτώ (8) μεγαλύτερων δήμων της χώρας¹³.

Επιπρόσθετα, η Ε.Σ.Α.μεΑ.:

- α) Στο πλαίσιο της 3^{ης} Δεκέμβρη - Εθνικής Ημέρας Ατόμων με Αναπηρία, διοργάνωσε στις 4 Δεκεμβρίου 2023 ημερίδα με τίτλο «Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία: Εθνική Στρατηγική 2024-2030», η οποία πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της Προεδρίας της Κυβέρνησης και του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας. Ο σκοπός της ημερίδας, στην οποία συμμετείχε ο Πρωθυπουργός της Χώρας και μέλη του υπουργικού συμβουλίου, ήταν τριπλός: i) η παρουσίαση, από πλευράς των Υπουργείων, των δράσεων που είχαν προγραμματιστεί για υλοποίηση εντός

¹¹ Οι επιστολές προς τα Σημεία Αναφοράς των Υπουργείων είναι διαθέσιμες στο: <https://paratiritirioanapirias.gr/results/publications/73/epistoles-e3eidikeyshs-sto-plaisio-toy-pe9>

¹² Οι επιστολές προς τα Σημεία Αναφοράς των Περιφερειών είναι διαθέσιμες στο: <https://paratiritirioanapirias.gr/results/publications/76/epistoles-e3eidikeyshs-gia-thn-enswmatwsh-ths-dikaiwmatikhs-proseggishs-ths-anaphrias-stis-perifereies>

¹³ Οι επιστολές προς τα Σημεία Αναφοράς των οχτώ (8) Δήμων είναι διαθέσιμες στο: <https://paratiritirioanapirias.gr/results/publications/96/epistoles-e3eidikeyshs-gia-thn-enswmatwsh-ths-dikaiwmatikhs-proseggishs-ths-anaphrias-stoys-dhmoy>

του 2024, ii) η παρουσίαση, από τον Συντονιστικό Μηχανισμό, του σχεδιασμού του για την Εθνική Στρατηγική, και iii) η παρουσίαση της πρότασης της Ε.Σ.Α.μεΑ. για την Εθνική Στρατηγική.

β) Συμμετείχε σε Τεχνική Επιτροπή για την Εκπόνηση και Παρακολούθηση της υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030, η οποία συγκροτήθηκε με απόφαση του Υπουργού Επικρατείας και Πρόεδρο τον ίδιο. Στην Επιτροπή συμμετείχαν εκπρόσωποι από εννέα υπουργεία, την ΕΑΠ και την Ε.Σ.Α.μεΑ.. Η Τεχνική Επιτροπή ξεκίνησε τις εργασίες της τον Δεκέμβριο του 2023 και συνεδρίασε για τελευταία φορά τον Μάρτιο του 2024.

2.4 Έλεγχος της εφαρμογής του ισχύοντος θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας που προωθεί τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους

Μέσα από τις εκθέσεις του, το Παρατηρητήριο ελέγχει την εφαρμογή του ισχύοντος θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ, όπως η Οδηγία για την Προσβασιμότητα των Ιστοτόπων [Οδηγία (ΕΕ) 2016/2102], η Οδηγία σχετικά με τις απαιτήσεις προσβασιμότητας προϊόντων και υπηρεσιών [Οδηγία (ΕΕ) 2019/882], η Οδηγία για τη Βία κατά των Γυναικών [Οδηγία (ΕΕ) 2024/1385], οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί στον τομέα των μεταφορών κ.λπ.

2.5 Έλεγχος της εφαρμογής των προβλέψεων των υφιστάμενων εθνικών στρατηγικών σε επιμέρους πεδία πολιτικής που προωθούν τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετείχε στις πέντε (5) Ομάδες Εργασίας που συγκροτήθηκαν από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, στο πλαίσιο παρακολούθησης της υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη (ΕΣΚΕ). Ειδικότερα, οι Ομάδες Εργασίας που συγκροτήθηκαν και συνεδρίαζαν ανά τακτά χρονικά διαστήματα ήταν οι ακόλουθες:

- Ομάδα εργασίας για την κοινωνική προστασία και ένταξη των ατόμων με αναπηρία,
- Ομάδα Εργασίας για την κοινωνική προστασία και ένταξη των παιδιών και των οικογενειών τους,
- Ομάδα Εργασίας για την κοινωνική προστασία και ένταξη των Ρομά,
- Ομάδα Εργασίας για την κοινωνική προστασία και ένταξη των ηλικιωμένων/προώθηση της αποϊδρυματοποίησης, και
- Ομάδα εργασίας για την κοινωνική προστασία των αστέγων και ατόμων και οικογενειών που διαβιούν σε συνθήκες αστεγίας.

Επίσης η Ε.Σ.Α.μεΑ. παρακολούθησε την υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ισότητα των Φύλων (ΕΣΔΙΦ) 2021-2025 και είχε συνεργασία για την υλοποίηση δράσεων του ΕΣΔΙΦ για τις γυναίκες με αναπηρία.

Τέλος, υπέγραψε πρωτόκολλο συνεργασίας με την Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΙΦ) του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

2.6 Θεσμική ενίσχυση της Εθνικής Αρχής Προσβασιμότητας

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. υποστήριξε και συνεχίζει να υποστηρίζει τις εργασίες της Εθνικής Αρχής Προσβασιμότητας ως μέλος με δικαίωμα ψήφου, μεταφέροντας την εμπειρία και την τεχνογνωσία της σε ζητήματα αναπηρίας και χρόνιας ή/και σπάνιας πάθησης. τόσο στην Ολομέλεια όσο και στις συνεδριάσεις των επιμέρους ομάδων εργασίας.

2.7 Θεσμική αναγνώριση του Ινστιτούτου της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία και Χρόνιες Παθήσεις (ΙΝ-ΕΣΑμεΑ) ως του επίσημου ερευνητικού και μελετητικού φορέα για την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες

Κατά την περίοδο αναφοράς ξεκίνησε η λειτουργία του Κέντρου Διά Βίου Μάθησης στην Αθήνα, με αριθ. άδειας 20243677(ΦΕΚ 1559/τ.Β./4.04.2022). Παράλληλα πραγματοποιήθηκε μελέτη για τη θεσμοθέτηση της Κάρτας Αναπηρίας με ανάθεση από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

2.8 Συνέχιση της ενεργούς συμμετοχής της Ε.Σ.Α.μεΑ. στην Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και στο Εθνικό Συμβούλιο Κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης

Κατά την περίοδο αναφοράς, η Ε.Σ.Α.μεΑ., ως μέλος της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), παρείχε ανατροφοδότηση στις εκθέσεις που η ΕΕΔΑ επρόκειτο να υποβάλει στις αρμόδιες επιτροπές των Ηνωμένων Εθνών αναφορικά με την παρακολούθηση της εφαρμογής διαφόρων Συμβάσεων που η Ελλάδα έχει κυρώσει (όπως η Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και Άλλης Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας κ.λπ.). Η συμβολή της Ε.Σ.Α.μεΑ. επικεντρώθηκε στην ανάδειξη της διάστασης της αναπηρίας στο πλαίσιο εφαρμογής των δικαιωμάτων που περιλαμβάνονταν σε αυτές. Επιπρόσθετα, η Συνομοσπονδία συμμετείχε ενεργά στις εργασίες του Εθνικού Συμβουλίου Κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ΕΣΡΜ), τόσο στην ολομέλεια όσο και σε επιμέρους ομάδες εργασίας, συμβάλλοντας στην

κατάρτιση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης 2020-2023 και στην υλοποίηση δράσεων ευαισθητοποίησης.

2.9 Συμμετοχή της Ε.Σ.Α.μεΑ. σε συλλογικά όργανα - Επιτροπές του κράτους και Δ.Σ. Οργανισμών-με σκοπό την εκπροσώπηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. έχει κατορθώσει να συμμετέχει, ως κοινωνικός εταίρος της Πολιτείας, σε πλήθος επιτροπών, συμβουλίων και ομάδων εργασίας Υπουργείων, ΔΣ δημόσιων φορέων κ.α.. Μελανό σημείο η μη εκπροσώπηση στο ΔΣ του ΕΟΠΥΥ τα τελευταία 2 χρόνια, κάτι που έχει καταδικαστεί σε όλους τους τόνους, καθώς παραβιάζονται διατάξεις όπως η παρ. 3 του άρθρου 4 «Γενικές υποχρεώσεις» της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, η παρ. 1 του άρθρου 61 του ν. 4488/2017, ενώ έρχεται σε πλήρη αντίθεση και με τις Τελικές Παρατηρήσεις της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες στην έκθεσή της για την εφαρμογή της Σύμβασης από την Ελλάδα, οι οποίες δημοσιεύτηκαν στις 29 Οκτωβρίου 2019.

Συλλογικά όργανα με εκπροσώπηση της Ε.Σ.Α.μεΑ.:

- **Υπουργείο Υγείας:** Εθνικός Οργανισμός Μεταμοσχεύσεων (ΕΟΜ), Διασυνδεδεμένα Νοσοκομεία ΚΑΤ - ΕΚΑ. Επιτροπή Εμπειρογνομόνων Δημόσιας Υγείας (ΕΕΔΥ), Επιστημονικά Συμβούλια Ψυχικής Υγείας σε όλες τις ΥΠΕ
- **Υπουργείο Εργασίας:** Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης ΕΦΚΑ, Συμβούλιο Κοινωνικού Ελέγχου Επιθεώρησης Εργασίας. Εθνικό Συμβούλιο Δεξιοτήτων Εργατικού Δυναμικού ΔΥΠΑ, Ειδική Επιστημονική Επιτροπή του άρθρου 7 του Ν.3863/10, Κεντρική Επιτροπή Εποπτείας και Συντονισμού Εφαρμογής του Ν. 2643/98, Πρωτοβάθμιες Επιτροπές του Ν. 2643/98 Αττικής, Κυκλάδων, Δωδεκανήσων, Βορείου Αιγαίου, Κρήτης, Δυτικής Ελλάδας, Ηπείρου, Δυτικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με έδρα την Καβάλα, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με έδρα την Κομοτηνή, Κεντρικής Μακεδονίας, Α΄ Δευτεροβάθμια Επιτροπή του Ν. 2643/98, Β΄ Δευτεροβάθμια Επιτροπή του Ν. 2643/98.
- **Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας:** Εθνική Επιτροπή Κοινωνική Προστασίας, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), Επιτροπή Συντονισμού και Παρακολούθησης της υλοποίησης του πιλοτικού Προγράμματος του Προσωπικού Βοηθού, Κεντρική Επιτροπή Αξιολόγησης του πιλοτικού Προγράμματος του Προσωπικού Βοηθού, Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής

Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ), στα ΔΣ των Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας των Περιφερειών της χώρας

- **Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών:** Επιτροπή για θέματα ατόμων με αναπηρία, Εθνικό Συμβούλιο Οδικής Ασφάλειας
- **Υπουργείο Ναυτιλίας:** Συμβούλιο Ακτοπλοϊκών Συγκοινωνιών, Συμβούλιο Νησιωτικής Πολιτικής, Επιτροπές παρακολούθησης ΕΣΠΑ, Συμβούλια χρηστών Λιμένων
- **Υπουργείο Παιδείας:** Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης & Κατάρτισης ΚΣΕΕΚ, Επιτροπή για την ψηφιακή προσβασιμότητα στο πλαίσιο υλοποίησης των ενεργειών του Στρατηγικού Σχεδίου Δράσης για την Ισότιμη Πρόσβαση των Ατόμων με Αναπηρία στην Εκπαίδευση, Επιτροπή για τη φυσική προσβασιμότητα στο πλαίσιο υλοποίησης των ενεργειών του Στρατηγικού Σχεδίου Δράσης για την Ισότιμη Πρόσβαση των Ατόμων με Αναπηρία στην Εκπαίδευση, Συμβουλευτική-γνωμοδοτική επιτροπή για την εκπόνηση και υλοποίηση Σχεδίου Δράσης για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών αξιολόγησης και υποστηρικτικών παρεμβάσεων σε μαθητές που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, Συμβουλευτική-γνωμοδοτική επιτροπή για την σύνταξη και υλοποίηση Σχεδίου Δράσης για την Έγκαιρη Εκπαιδευτική Παρέμβαση, Συμβούλια σύνδεσης με την αγορά εργασίας.
- **Υπουργείο Δικαιοσύνης:** Συμμετοχή σε 3 ομάδες Εργασίας για Α) την εξέταση αναπροσαρμογής των όρων παροχής νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος, Β) την επικαιροποίηση των Κωδικών Δικονομίας και την αναδιατύπωση των όρων αναπηρίας ώστε να είναι σύμφωνοι με τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας, Γ) την αναθεώρηση του νομικού πλαισίου του δικαστικού συμπαραστάτη και της υιοθέτησης του θεσμού της υποστηριζόμενης δικαιοπρακτικής ικανότητας και εν γένει συναφών καλών πρακτικών άλλων χωρών.
- **Υπουργείο Περιβάλλοντος:** Σε όλες τις Επιτροπές Προσβασιμότητας ανά Περιφέρεια
- **Υπουργείο Τουρισμού:** Επιτροπή Προσβάσιμου Τουρισμού
- **Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης:** Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2025

Τέλος, η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετέχει σε διάφορες επιτροπές ανά Δήμο όπως στις Επιτροπές υπαίθριου στάσιμου εμπορίου.

2.10 Διασφάλιση της αξιοπρεπούς διαβίωσης των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους μέσω της άρσης των μνημονιακών μέτρων και της διατήρησης αλλά και της θέσπισης νέων ευνοϊκών εισοδηματικών, ασφαλιστικών και φορολογικών ρυθμίσεων

Εξελίξεις:

- Με την ψήφιση του [ν. 4782/2021](#), είχαν καθοριστεί οι διαδικασίες εφαρμογής της ενιαίας κάρτας για την ελεύθερη διέλευση των οχημάτων των ατόμων με αναπηρία από τους σταθμούς διοδίων όλων των αυτοκινητόδρομων της χώρας. Με την ψήφιση του άρθρου 17 του [ν.4903/2022](#), εξειδικεύτηκε η εν λόγω ρύθμιση, ώστε το όχημα να έχει απαλλαγή ακόμη και αν ο δικαιούχος δεν επιβαίνει σε αυτό, σε περίπτωση που η μετακίνηση γίνεται προς εξυπηρέτηση αυτού. Παρ' όλα αυτά δεν έχει ολοκληρωθεί έως σήμερα η διαδικασία έκδοσης της ενιαίας κάρτας, οπότε δεν έχει τεθεί σε εφαρμογή αυτή η ρύθμιση.
- Θεσπίστηκε οριζόντια [αύξηση 8% στα αναπηρικά επιδόματα](#) το 2023
- Πολύ σημαντικό επίτευγμα για τον χώρο μας, [μετά από συνεχείς παρεμβάσεις τόσο της Ε.Σ.Α.μεΑ. και της Π.Ο.Σ.Γ.Κ.Α.μεΑ., όσο και οργανώσεων ατόμων με αναπηρία](#), αποτέλεσε η αποσύνδεση του επιδόματος βαριάς νοητικής αναπηρίας από τις συντάξεις των θανόντων γονέων των δικαιούχων με την ΚΥΑ Δ12α/Γ.Π.οικ./41349/20.04.2023, (Φ.Ε.Κ. 2608 Β').
- Παραμένει ωστόσο σημαντική εκκρεμότητα η αποσύνδεση του προνοιακού επιδόματος βαριάς αναπηρίας από τις συντάξεις των θανόντων γονέων, παρά την όμοια συλλογιστική που διέπει τις δύο οικονομικές ενισχύσεις (βαριάς αναπηρίας και βαριάς νοητικής αναπηρίας), η επίλυση του οποίου εντούτοις προσέκρουε το 2023 στους υφιστάμενους δημοσιονομικούς περιορισμούς.
- Από το 2023 η καταβολή σύνταξης αναπηρίας από όλα τα ταμεία, τα οποία πλέον είναι ενταγμένα στον [e-ΕΦΚΑ](#), καθορίζεται από το άρθρο 11Α, το οποίο θεσπίζει ενιαίες προϋποθέσεις χρόνου για τη λήψη σύνταξης αναπηρίας από κοινή νόσο για όλους τους ασφαλισμένους. Για τη λήψη σύνταξης αναπηρίας από κοινή νόσο μέσω του e-ΕΦΚΑ, πρέπει να πληρούνται δύο βασικές προϋποθέσεις: α) να υπάρχει πιστοποιημένη αναπηρία τουλάχιστον 50% από το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) και β) να πληρούνται συγκεκριμένες ασφαλιστικές προϋποθέσεις, που σχετίζονται με τον χρόνο ασφάλισης και την αποκοπή από την ασφαλιστέα απασχόληση. Αυτές οι προϋποθέσεις είναι πλέον ενιαίες για όλους τους ασφαλισμένους, ανεξάρτητα από τον πρώην φορέα τους.
- Η δυνατότητα [μη διακοπής της σύνταξης αναπηρίας λόγω απασχόλησης](#) θεσπίστηκε για αναπηρίες από κοινή νόσο και τέθηκε σε αναδρομική ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2024. Αυτή η διάταξη προβλέπει ότι οι ασφαλισμένοι με αναπηρία από κοινή νόσο μπορούν να εργάζονται χωρίς να χάνουν τη σύνταξή τους. Επίσης στον ιδιωτικό τομέα ο εργαζόμενος με αναπηρία έχει το δικαίωμα να υποβάλει αίτηση συνταξιοδότησης χωρίς να παραιτηθεί από την εργασία του. Διεκδικούμε να εφαρμοστεί η εν λόγω ρύθμιση και στο δημόσιο τομέα.

- Ψηφιοποίηση των αποφάσεων πιστοποίησης αναπηρίας από επιτροπές ΑΣΥΕ, ΑΑΥΕ, ΑΝΥΕ, Ελληνικής Αστυνομίας και Πυροσβεστικού Σώματος για την έκδοση Κάρτας Αναπηρίας. Από τον Μάιο του 2024 ξεκίνησε η διασύνδεση των συστημάτων μέσω Ανωτάτων Υγειονομικών Επιτροπών των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας και της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του GOV.GR ώστε να αποκτά ο ενδιαφερόμενος όλα τα προνόμια και δικαιώματα που προκύπτουν από αυτό, ακριβώς όπως ισχύει και με τις αντίστοιχες γνωματεύσεις που εκδίδουν τα ΚΕ.Π.Α. Διεκδικούμε την εφαρμογή του μέτρου αυτού και για τις γνωματεύσεις που είχαν ήδη εκδοθεί πριν τον Μάιο του 2024.

2.11 Υποβολή προτάσεων προς το ελληνικό κράτος με στόχο την άρση των εμποδίων, την προστασία της υγείας, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους

Εξελίξεις:

- Με το άρθρο 3 του ν. 5149/2024, συμπεριλήφθηκε ρύθμιση στο άρθρο 6 του ν. 4765/2021, περί του προγραμματισμού θέσεων για άτομα με αναπηρία μέσω ΑΣΕΠ, σύμφωνα με την οποία προτάσσονται οι υποψήφιοι με πιστοποιημένη επ' αόριστον αναπηρία ποσοστού τουλάχιστον πενήντα τοις εκατό (50%) και έπονται οι υποψήφιοι με αναπηρία ποσοστού τουλάχιστον πενήντα τοις εκατό (50%) με πιστοποίηση διάρκειας τουλάχιστον έξι (6) συνεχόμενων ετών ή έξι (6) ετών διακεκομμένων εντός χρονικού διαστήματος επτά (7) ετών.
- Με τα άρθρα 17 και 18 του ν. 5128/2024 (ΦΕΚ Α' 118/30.07.2024), προβλέφθηκαν δύο πολύ θετικές ρυθμίσεις για τις τοποθετήσεις και τις μεταθέσεις των εκπαιδευτικών με αναπηρία, οι οποίες αποτελούσαν και πάγιο αίτημά μας. Πιο συγκεκριμένα: Με το άρθρο 17 ικανοποιήθηκε το πολυετές αίτημά μας, της αναγνώρισης του χρόνου απόσπασης των νεοδιοριστων εκπαιδευτικών που έχουν αναπηρία/χρόνια πάθηση ή τέκνο με βαριά αναπηρία, ως χρόνου υπηρετήσης στην οργανική τους θέση, επιτρέποντας κατ' επέκταση τη θεμελίωση δικαιώματος μετάθεσης, αλλά ισχύει μόνο για τους εκπαιδευτικούς που διορίζονται μετά τη δημοσίευση του νόμου και δεν έχει αναδρομική ισχύ. Με το άρθρο 18 «Μετάθεση εκπαιδευτικών με ποσοστό αναπηρίας άνω του ογδόντα τοις εκατό και άνω, προβλέφθηκε η κατ' εξαίρεση μετάθεση των εκπαιδευτικών που υπηρετούν στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς και τα μέλη Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Π.) και Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (Ε.Β.Π.), που εμφανίζουν αναπηρία εφ' όρου ζωής σε ποσοστό ογδόντα τοις εκατό (80%) και άνω, σε περιοχές μετάθεσης της επιλογής τους. Επιπρόσθετα, με το άρθρο 125 του ν.5224/2025 συμπεριλήφθηκε διάταξη, σύμφωνα με την οποία, η ρύθμιση περί υπολογισμού του

χρόνου απόσπασης ως χρόνου υπηρετήσης του εκπαιδευτικού στην οργανική του θέση, ισχύει και για τους νεοδιοριζόμενους εκπαιδευτικούς ή μέλη Ε.Ε.Π. - Ε.Β.Π. που έλαβαν απόσπαση από το σχολικό έτος 2020-2021 και εντεύθεν, το οποίο αποτελούσε και διαρκές αίτημα της Ε.Σ.Α.μεΑ.

- Το 2025 επιτεύχθηκε η επέκταση των οικονομικών μέτρων στήριξης στους χαμηλοσυνταξιούχους με αναπηρία κάτω των 65 ετών
- Η Ε.Σ.Α.μεΑ. έχει επανειλημμένα επισημάνει στο υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής ότι η ενσωμάτωση των αναγκών των νησιωτών με αναπηρία και χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις στη νησιωτική πολιτική είναι κρίσιμη για: α) τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, β) τη συγκράτηση της μετανάστευσης οικογενειών με μέλη που αντιμετωπίζουν αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις, και γ) την τόνωση της τοπικής οικονομίας μέσω πιο φιλικών και προσβάσιμων υποδομών. Για τον λόγο αυτό, η Συνομοσπονδία έχει προτείνει: i) την Ενεργοποίηση του Συμβουλίου Νησιωτικής Πολιτικής με συμμετοχή της Ε.Σ.Α.μεΑ., διασφαλίζοντας τη λειτουργία του, καθώς και διεύρυνση των αρμοδιοτήτων του Συμβουλευτικού Οργάνου για Θέματα Ατόμων με Αναπηρία, ώστε να εξετάζει ζητήματα ενσωμάτωσης της διάστασης της αναπηρίας στη νησιωτική πολιτική και την επίλυση σχετικών προβλημάτων, ii) την Υλοποίηση προγράμματος από το ΙΝ-Ε.Σ.Α.μεΑ. με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ 2021-2027, υπό τον τίτλο «Νησιωτικότητα, Αναπηρία και Χρόνια Πάθηση», το οποίο να περιλαμβάνει δράσεις τεκμηρίωσης, ενδυνάμωσης και ευαισθητοποίησης για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία, οι ασθενείς με χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και οι οικογένειές τους στα νησιά και iii) την ανάπτυξη Επιχειρησιακού Σχεδίου του Υπουργείου για την υποβολή προτάσεων επίλυσης προβλημάτων σε γενικό και τοπικό επίπεδο, με τη συνεργασία της τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλων εμπλεκόμενων φορέων.

2.12 Πρόληψη της ιδρυματοποίησης, αποϊδρυματοποίησης, ανεξάρτητη διαβίωση εντός της κοινότητας

Παρακολούθηση της εύρυθμης λειτουργίας (πόροι, ανθρώπινο δυναμικό κλπ.) των δομών (ΣΥΔ, ΚΔΗΦ, ΚΔΑΠΑμεΑ κλπ.) που συμβάλουν στη πρόληψη της ιδρυματοποίησης και στην ανεξάρτητη διαβίωση των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις εντός της κοινότητας.

3. Εθνική αναπτυξιακή πολιτική που προωθεί την περιφερειακή και κοινωνική συνοχή και σέβεται τα ανθρώπινα και συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους- Προστασία των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους από τις επιπτώσεις της πανδημίας, του ψηφιακού μετασχηματισμού και της κλιματικής αλλαγής

3.1 Έλεγχος της ορθής εφαρμογής της αρχής της μη διάκρισης λόγω αναπηρίας/χρόνιας/σπάνιας πάθησης και του κριτηρίου της προσβασιμότητας και της υλοποίησης στοχευμένων δράσεων προς όφελος των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους στο ΕΣΠΑ και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα 2021-2027 στη βάση των απαιτήσεων των Κανονισμών των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. ως μέλος με δικαίωμα ψήφου στις Επιτροπές Παρακολούθησης του ΕΣΠΑ 2014-2020 συμμετείχε ενεργά σε όλες τις διαβουλεύσεις που έλαβαν χώρα για την Κατάρτιση του ΕΣΠΑ 2021-2027 και των Επιχειρησιακών του Προγραμμάτων. Οι ενέργειες μας είχαν ως αποτέλεσμα τα εξής:

- 12 περίπου ρητές αναφορές στη αναπηρία στο κείμενο του ΕΣΠΑ 2021-2027
- Διατήρηση του ON/OFF χαρακτήρα των κριτηρίων επιλεξιμότητας απαγόρευση των διακρίσεων σε βάρος των ατόμων με αναπηρία και προσβασιμότητα.
- Εμπλουτισμός της ειδικής ενότητας για τα άτομα με αναπηρία στον Επικοινωνιακό Οδηγό του ΕΣΠΑ 2021-2027.
- Αναβάθμιση της συμβολής της Ε.Σ.Α.μεΑ. στο σύνολο του ΕΣΠΑ λόγω του έργου που προσέφερε μέσω του Παρατηρητήριου Θεμάτων Αναπηρίας στην εκπλήρωση του οριζόντιου αναγκαίου πρόσφορου όρου που αφορά στην εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες.
- Σύσταση Θεματικού Δικτύου για την Αναπηρία, η οποία προβλέπεται στον νέο νόμο για τη διαχείριση του ΕΣΠΑ 2021-2027 (ν.4914/2022).
- Συμπερίληψη στα Επιχειρησιακά Προγράμματα 2021-2027 στοχευμένων δράσεων προς όφελος των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους καθώς και παρεμβάσεων για τη βελτίωση της προσβασιμότητας του δομημένου περιβάλλοντος.
- Επανασύσταση και επαναλειτουργία της Ομάδας Εργασίας για την παρακολούθηση της ένταξης της διάστασης της αναπηρίας και της μη διάκρισης στο ΕΣΠΑ και τα Προγράμματα της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027. Στο πλαίσιο της Ομάδας: i) επικαιροποιήθηκε το

Παράρτημα II «για την εξειδίκευση του κριτηρίου αξιολόγησης «Εξασφάλιση της προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία», το οποίο συνοδεύει όλες τις προσκλήσεις, ii) εκπονήθηκε τεχνική οδηγία για την ανάπτυξη διατομεακής προσέγγισης με στόχο την προώθηση της προσβασιμότητας ακόμη και μέσω αρχικώς θεωρούμενων ετερογενών και δύσκολα σχετιζόμενων με αυτή πολιτικών και δράσεων, που αφορούν π.χ. σε ανακαινίσεις και ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων, περιβαλλοντική προστασία και βιωσιμότητα, παρεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον, παρεμβάσεις για την ασφάλεια και υγεία, τουρισμό, ενίσχυση απομακρυσμένων και αγροτικών περιοχών, iii) πραγματοποιήθηκε έλεγχος των ιστοσελίδων των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ προκειμένου να διαπιστωθεί εάν περιλαμβάνουν Δήλωσης Προσβασιμότητας, όπως το Κεφάλαιο Η του ν.4727/2020 υπαγορεύει.

- Επιπρόσθετα, η Ε.Σ.Α.μεΑ., στο πλαίσιο της Πράξης «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες για τη διασφάλιση της συμβατότητας των συγχρηματοδοτούμενων Πράξεων με τις απαιτήσεις του Κανονιστικού Πλαισίου των ΕΔΕΤ για την αναπηρία», η οποία εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια 2014-2020», εκπόνησε «Οδηγό για την αξιολόγηση της εφαρμογής των κριτηρίων της μη διάκρισης λόγω αναπηρίας και της προσβασιμότητας στα έργα των συγχρηματοδοτούμενων Πράξεων». Ο Οδηγός απευθύνεται στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης, τις Ειδικές Υπηρεσίες Εφαρμογής και τους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης και έχει ως στόχο την ενίσχυση της ικανότητάς τους να προωθούν και να παρακολουθούν την ενσωμάτωση της διάστασης της αναπηρίας σε όλες τις φάσεις υλοποίησης των Πράξεων που αξιοποιούν πόρους από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Παράλληλα η Ε.Σ.Α.μεΑ. αιτήθηκε την ένταξη της χρηματοδότησης/συγχρηματοδότησης της προσβασιμότητας (φυσικής και ηλεκτρονικής) σε όλα τα αναπτυξιακά προγράμματα και σχέδια. Επιπρόσθετα, αποστείλαμε τις προτάσεις μας επί των παρακάτω ιδιαίτερα σημαντικών σχεδίων νόμων πριν γίνουν νόμοι του ελληνικού κράτους: α) του Υπουργείου Ανάπτυξης με τον τίτλο: «Αναμόρφωση του πλαισίου για την επαγγελματική κατάρτιση υπαλλήλων που χειρίζονται δημόσιες συμβάσεις, του πλαισίου για την προετοιμασία και την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων και την έννομη προστασία στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, του πλαισίου εθνικών υποδομών ποιότητας και του πλαισίου ίδρυσης, επέκτασης και εκσυγχρονισμού των μεταποιητικών δραστηριοτήτων στην Περιφέρεια Αττικής», β) του Υπουργείου Ανάπτυξης με τον τίτλο: «Βιώσιμη ανάπτυξη, παραγωγικός μετασχηματισμός της ελληνικής οικονομίας - Τροποποίηση διατάξεων του αναπτυξιακού νόμου 4887/2022 Αναπτυξιακός Νόμος -Ελλάδα Ισχυρή Ανάπτυξη-και λοιπές διατάξεις», γ) του Υπουργείου Ανάπτυξης και

Επενδύσεων με τίτλο: «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας 'Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων Α.Ε.' και άλλες διατάξεις».

3.2 Έλεγχος της εφαρμογής των δράσεων προς όφελος των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετείχε ενεργά σε όλα τα στάδια διαμόρφωσης του θεσμικού πλαισίου της υπηρεσίας «Προσωπικός Βοηθός για Άτομα με Αναπηρία» και παρακολουθεί στενά την πορεία υλοποίησης της πιλοτικής του φάσης (α' και β'), η οποία χρηματοδοτείται από το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0». Παρά τις επιφυλάξεις που είχε εκφράσει κατά τη θέσπιση του αρχικού πλαισίου και των τροποποιήσεων που ακολούθησαν, παρέμεινε σταθερός υποστηρικτής του Προγράμματος, δεδομένου ανταποκρίνεται στο διαχρονικό αίτημα του αναπηρικού κινήματος για αξιοπρεπή και ανεξάρτητη διαβίωση στην κοινότητα. Ως εκ τούτου η Συνομοσπονδία συμμετείχε με εισηγήσεις σε όλες τις δράσεις προώθησης και προβολής του Προγράμματος, όπως η εκδήλωση στο Ωδείο Αθηνών (14 Ιανουαρίου 2025) και τα διαδικτυακά εργαστήρια (Μάρτιος 2025).

Ως μέλος της Επιτροπής Συντονισμού και Παρακολούθησης του Πιλοτικού Προγράμματος, η Ε.Σ.Α.μεΑ. έχει εκφράσει τη δυσaréσκειά της για την καθυστέρηση στην ολοκλήρωση και αξιολόγηση της πιλοτικής φάσης, ενώ έχει θέσει και το κρίσιμο ζήτημα της εξασφάλισης της αναγκαίας χρηματοδότησης για την καθολική εφαρμογή της Υπηρεσίας. Παράλληλα, ενόψει της πανελλαδικής υλοποίησης, έχει αναδείξει επιμέρους ζητήματα, όπως:

- i) την ανάγκη αποσαφήνισης του ρόλου του Προσωπικού Βοηθού έναντι του Φροντιστή, ώστε να αποφεύγονται εσφαλμένες προσδοκίες και να διαφυλάσσεται η φιλοσοφία της ανεξάρτητης διαβίωσης,
- ii) την καθυστέρηση στη σύσταση των Ειδικών Επιτροπών Αξιολόγησης Διεπιστημονικού Χαρακτήρα, η οποία έχει επιδράσει αρνητικά στην πορεία υλοποίησης του πιλοτικού προγράμματος,
- iii) την ανάγκη εκπαίδευσης των μελών των Ειδικών Επιτροπών Αξιολόγησης Διεπιστημονικού Χαρακτήρα στη φιλοσοφία της ανεξάρτητης διαβίωσης,
- iv) τις αδικίες που προκαλεί η τυχαία κλήρωση, η οποία, αν και αδιάβλητη, παραβλέπει τον βαθμό ανάγκης των ωφελούμενων βάσει αντικειμενικών κριτηρίων,
- v) την ανάγκη για διά ζώσης, βιωματική εκπαίδευση των Προσωπικών Βοηθών, ώστε να ανταποκρίνονται στις αυξημένες ανάγκες συγκεκριμένων κατηγοριών αναπηρίας και να περιοριστεί το

- φαινόμενο της αποφυγής σύναψης συμφωνητικών από την πλευρά των Προσωπικών Βοηθών για άτομα με συγκεκριμένες αναπηρίες,
- vi) την εκπαίδευση των ίδιων των ατόμων με αναπηρία στην ανεξάρτητη διαβίωση και στη διαχείριση του Προσωπικού Βοηθού τους· μια πρακτική που σε άλλες χώρες υλοποιείται από τα ίδια τα άτομα με αναπηρία μέσω των αντιπροσωπευτικών τους οργανώσεων,
  - vii) τη θέσπιση του θεσμού των Κέντρων Ανεξάρτητης Διαβίωσης, τα οποία διεθνώς λειτουργούν υπό την ευθύνη των ίδιων των ατόμων με αναπηρία και διαχειρίζονται την υπηρεσία του Προσωπικού Βοηθού, αλλά θα πραγματοποιούν και την εκπαίδευση των χειριστών τους/ατόμων με αναπηρίες.

3.3 Διάχυση των αρχών του «Τουρισμού για Όλους» ή «Προσβάσιμου Τουρισμού» στο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης της χώρας

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετέχει σε όλες τις Ομάδες Εργασίας (ΟΕ) του Υπ. Τουρισμού που σχετίζονται με τη διαμόρφωση πολιτικών σχετικών με τον Προσβάσιμο Τουρισμό, όπως ΟΕ για την σύνταξη ΚΥΑ για Σήμα προσβάσιμου τουριστικού προορισμού, ΟΕ για την σύνταξη ΚΥΑ για Σήμα προσβάσιμης επιχείρησης, ΟΕ για τον Προσβάσιμο Τουρισμό επηρεάζοντας προς όφελος των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους τις σχετικές πολιτικές.

3.4 Προώθηση της έρευνας και της ανάπτυξης καθολικά σχεδιασμένων αγαθών, υπηρεσιών, εξοπλισμού και εγκαταστάσεων

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετείχε ενεργά στις εργασίες που έλαβαν χώρα για την ενσωμάτωση στην εθνική μας νομοθεσία της Οδηγίας 2019/882 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 2019 «σχετικά με τις απαιτήσεις προσβασιμότητας προϊόντων και υπηρεσιών και άλλες επείγουσες διατάξεις για την ενίσχυση της ανάπτυξης». Πιο συγκεκριμένα, συμμετείχε με εκπρόσωπό της τόσο στις εργασίες της σχετικής Ομάδας Εργασίας που συστάθηκε στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων όσο και στη δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση επί του σχετικού σχεδίου νόμου του Υπουργείου Ανάπτυξης & Επενδύσεων (ν.4994/2022), καταθέτοντας με εμπεριστατωμένο τρόπο τις προτάσεις της. Κύριο αίτημά μας, το οποίο ικανοποιήθηκε, ήταν η επέκταση του πεδίου εφαρμογής της και τη συμπερίληψη σε αυτό της υποχρέωσης συμμόρφωσης τόσο του δομημένου περιβάλλοντος που χρησιμοποιούν οι πελάτες των υπηρεσιών που καλύπτονται από την παρούσα οδηγία όσο και των μεταφορών.

3.5 Προώθηση μέτρων για την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και των οικογενειών τους από τις επιπτώσεις της πανδημίας, του ψηφιακού μετασχηματισμού και της κλιματικής αλλαγής.

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. υπέβαλε τις προτάσεις της για την κατάρτιση του «Εθνικού Σχεδίου για την Προσβασιμότητα με έμφαση στην κλιματική αλλαγή», παρά το γεγονός ότι δεν έγινε αποδεκτό το αίτημά της για σύσταση Ομάδας Εργασίας - με τη συμμετοχή εκπροσώπων τόσο της συντακτικής ομάδας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας όσο και της ίδιας - η οποία θα είχε ως έργο την επεξεργασία, τη διόρθωση και τη συμπλήρωση του Σχεδίου και επί του Σχεδίου Νόμου «Εθνικός Κλιματικός Νόμος - Μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» (ν.4936/2022), οι οποίες δεν έγιναν αποδεκτές. Στόχος των προτάσεών της ήταν ο μετριασμός των επιπτώσεων των μέτρων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες ή/και σπάνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους.

Παράρτημα Ι: Πίνακας Προγραμμάτων

Την Προγραμματική Περίοδο 2014 - 2020 η Ε.Σ.Α.μεΑ. υλοποίησε τα παρακάτω Προγράμματα:

Τίτλος Προγράμματος	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα / Ταμείο Χρηματοδότησης	Σύντομη Περιγραφή Προγράμματος	Περίοδος Υλοποίησης
Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020 Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ)	Η Πράξη αφορούσε στη δημιουργία του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας με στόχο να υποστηρίξει επιστημονικά και ερευνητικά τη Συνομοσπονδία, παρέχοντας δεδομένα, δείκτες και εργαλεία για τη διαμόρφωση, παρακολούθηση και αξιολόγηση πολιτικών αναπηρίας, καθώς και για τον εντοπισμό εμποδίων στην άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία	6 ^{ος} 2016-12 ^{ος} 2023
Ειδικές Δράσεις Ένταξης στην Απασχόληση για Νέους/Νέες με Αναπηρία - Α΄ Φάση	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020 Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και την Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ)	Η Πράξη αφορούσε στην υλοποίηση δράσεων επαγγελματικής συμβουλευτικής, θεωρητικής κατάρτισης, πρακτικής άσκησης και πιστοποίησης σε ανέργους/ες με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις με στόχο την επίτευξη μιας δομημένης πορείας εισόδου ή επανένταξής τους στην αγορά εργασίας.	5 ^{ος} 2021 - 12 ^{ος} 2023

Συμβουλευτικές Υπηρεσίες για τη διασφάλιση της συμβατότητας των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων με τις απαιτήσεις του κανονιστικού πλαισίου των ΕΔΕΤ για την αναπηρία	Τεχνική Βοήθεια 2014 - 2020 Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ταμείο Συνοχής)	Στο πλαίσιο της Πράξης δημιουργήθηκαν 2 εργαλεία: Α) Οδηγός για την Αξιολόγηση της εφαρμογής των κριτηρίων της μη διάκρισης λόγω αναπηρίας και της προσβασιμότητας στα έργα των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων & Β) Τοπικοί Σύμβουλοι των ΕΥΔ προερχόμενων εκ των βιωματικών εμπειρογνομώνων/ Στελεχών του αναπηρικού κινήματος για την υποστήριξη των υπηρεσιών διαχείρισης στην αξιολόγηση της εφαρμογής των κριτηρίων της μη διάκρισης λόγω αναπηρίας και της προσβασιμότητας στα παραδοτέα των συγχρηματοδοτούμενων έργων	3ος 2018 - 6ος 2023
Ολοκληρωμένο πρόγραμμα καταπολέμησης των διακρίσεων και προώθησης της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία που διαβιούν στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας	Ε.Π. Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ)	Η Πράξη αφορούσε στην προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, ή/και χρόνιες παθήσεις, καθώς και στην εργασιακή ένταξή τους μέσω ποικίλων δράσεων όπως: i) Υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης για την ενίσχυση της ικανότητας των στελεχών της Περιφερειακής Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης να ενσωματώνουν τη διάσταση της δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας στις περιφερειακές και τοπικές πολιτικές, ii) Υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης κοινωνικών φορέων για τα δικαιώματα της ομάδας στόχου, iii) Υλοποίηση δράσεων για την ενδυνάμωση των ατόμων με αναπηρία.	7ος 2018 - 12ος 2023

		iv) Υλοποίηση δράσεων για την εργασιακή ένταξη της ομάδας στόχου μέσω: της ευαισθητοποίησης των εργοδοτών και της άρσης των προκαταλήψεων τους γύρω από τις ικανότητες της ομάδας στόχου, και της εφαρμογής προγράμματος κατάρτισης, πρακτικής άσκησης και πιστοποίησης σε 170 άτομα με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις.	
Πρωθώντας την κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους που διαβιούν στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	Ε.Π. «Δυτική Ελλάδα» Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ)	Η Πράξη αφορούσε στην καταπολέμηση της διάκρισης και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους (ομάδα στόχος) που διαβιούν στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας μέσω: i) της ενδυνάμωσης της ομάδας στόχου, ii) της ενίσχυσης της ικανότητας των στελεχών της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης να ενσωματώνουν τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας (ν.4074/2012) στις τοπικές και περιφερειακές πολιτικές, iii) της βελτίωσης της παρεχόμενης εξυπηρέτησης των Κέντρων Κοινότητας της Περιφέρειας στους πολίτες με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, iv) της ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης στοχευμένων ομάδων (όπως ΜΜΕ, εργοδοτικοί φορείς), και v) μέσω της παροχής προγράμματος συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης για 53 άτομα με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις.	9^{ος} 2019 - 12^{ος} 2023
Καταπολέμηση των Διακρίσεων και Προώθηση της Κοινωνικής και	Ε.Π. «Πελοπόννησος 2014-2020» Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε	Η Πράξη αφορούσε στην καταπολέμηση των διακρίσεων και στην προώθηση, προστασία και απόλαυση όλων των	5^{ος} 2021 - 12^{ος} 2023

Εργασιακής Ένταξης για τα άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους που διαβιούν στην Περιφέρεια Πελοποννήσου 'ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ'	από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ)	ανθρωπίνων και συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους που διαβούν στην Περιφέρεια Πελοποννήσου (ομάδα στόχος). Υλοποιήθηκαν ποικίλες δράσεις όπως: i) δράσεις για την ενδυνάμωση των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις ii) δράσεις για την ενίσχυση της ικανότητας των αιρετών και μη στελεχών της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης να ενσωματώσουν τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας (ν.4074/2012) στις τοπικές κοινωνικές και αναπτυξιακές πολιτικές, μέτρα, δράσεις και προγράμματα, iii) δράσεις για την ενημέρωση των στελεχών των υπηρεσιών για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης των ατόμων με αναπηρία, iv) δράσεις για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση στοχευμένων ομάδων (εργοδοτικοί φορείς, επαγγελματικές ενώσεις, επιμελητήρια, επιστημονικοί φορείς και άλλοι φορείς-κινήματα) αναφορικά με τα δικαιώματα της ομάδας στόχου, v) δράσεις για τη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση τόσο των εκπαιδευτικών, των μαθητών, των γονέων και κηδεμόνων σε θέματα αναπηρίας και χρόνιων παθήσεων όσο και του γενικού πληθυσμού και vi) προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης 108 ανέργων ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις.	

“Accessible Nature and Culture - Sustainable Tourism” (In Heritage) [Επικεφαλής του έργου ήταν ο Δήμος Ρεθύμνης. Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετείχε ως εταίρος (PB 3)]	INTERREG V-A Cross-Border Cooperation Programme “Greece-Cyprus 2014-2020” Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης)	Η Πράξη αφορούσε στην ανάπτυξη κοινού στρατηγικού σχεδίου και η υλοποίηση των απαιτούμενων παρεμβάσεων, εργαλείων και δράσεων προβολής για την ικανοποίηση των στόχων της πράξης, προσφέροντας στους νέους επισκέπτες ολοκληρωμένη προσβάσιμη τουριστική εμπειρία, εμπλέκοντας παράλληλα τις τοπικές επιχειρήσεις και αξιοποιώντας, συμπληρώνοντας και επεκτείνοντας εργαλεία που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του Έργου «Αγ.Νάπα-Ρέθυμνο: Προσβάσιμες πόλεις» που ολοκληρώθηκε την προηγούμενη προγραμματική περίοδο.	3^{ος} 2021 - 9^{ος} 2023
“Pathways of accessible heritage tourism” (Access2Heritage) [Κύριος Δικαιούχος ήταν το Rodopi Mountain Range National Park. Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετείχε ως Εταίρος (Project Beneficiary PB 5)]	INTERREG V-A GREECE-BULGARIA 2014-2020 Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης)	Η Πράξη αφορούσε στην προώθηση του τουρισμού, στην προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην εδραίωση της περιοχής παρέμβασης ως τόπος διεθνούς και προσβάσιμου τουρισμού για τα άτομα με αναπηρία, χρόνιων παθήσεων, ηλικιωμένων και των οικογενειών τους.	12^{ος} 2017- 2^{ος} 2022
“Handicrafts and social economy: A driver for socially inclusive growth in the CB region” (SocialCrafts) [Κύριος Δικαιούχος ήταν η International Initiatives for Cooperation. Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετείχε ως Εταίρος (Project Beneficiary PB 4)]	INTERREG V-A GREECE-BULGARIA 2014-2020 Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης)	Το έργο αφορούσε στη δημιουργία καινοτόμων δομών υποστήριξης που ενθάρρυναν και υποστήριξαν τους βιοτέχνες χειροτεχνίας που δραστηριοποιούνταν στην περιοχή παρέμβασης να αναπτύξουν ένα βιώσιμο δίκτυο κοινωνικών επιχειρήσεων για την ένταξη στην εργασία.	11^{ος} 2017- 7^{ος} 2021

“Cross-border initiative for integrated health and social services promoting safe ageing, early prevention and independent living for all” (Cross4all) [Κύριος Δικαιούχος ήταν το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετείχε ως Εταίρος (Project Beneficiary PB 3)]	INTERREG IPA Cross-Border Cooperation Programme “Greece-The Former Yugoslav Republic of Macedonia 2014-2020 Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης)	Το έργο αφορά στη βελτίωση της πρόσβασης των φτωχών μειονεκτούντων ατόμων, ατόμων με αναπηρία και χρόνιων παθήσεων σε υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες, της περιοχής παρέμβασης, με έμφαση στη βελτίωση της διαχείρισης και της χρήσης των δεδομένων υγείας και ιατρικών δεδομένων, προωθώντας έτσι την ασφαλή γήρανση, την έγκαιρη πρόληψη και την ανεξάρτητη διαβίωση για όλους	12^{ος} 2017-10^{ος} 2021
“Public awareness, Preparedness, Participation and Coordination for Civil Protection for All” (4Plus) Η Ε.Σ.Α.μεΑ. ήταν επικεφαλής του έργου	INTERREG IPA Cross-Border Cooperation Programme “Greece-Albania 2014-2020” Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης)	Η Πράξη αφορούσε στη βελτίωση της ετοιμότητας του Κέντρου Διαχείρισης Καταστροφών για την αποτελεσματική διαχείριση των καταστροφών (όλων των κινδύνων) για τα άτομα με αναπηρία και για τα ηλικιωμένα άτομα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11 «Καταστάσεις Κινδύνου και έκτακτων ανθρωπιστικών αναγκών» της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες (UNCPRD) και τους σχετικούς ευρωπαϊκούς κανονισμούς.	6^{ος} 2018 - 11^{ος} 2021
“Accessible Tourism” (4all) Επικεφαλής του έργου ήταν η οργάνωση Urban Research Institute Albania. Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετέχει ως εταίρος. (PB 2)	INTERREG IPA Cross-Border Cooperation Programme “Greece-Albania 2014-2020” Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης)	Η Πράξη 4All αφορούσε στη διατήρηση των πολιτιστικών και φυσικών πόρων ως προϋπόθεση για την τουριστική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής	6^{ος} 2018 - 9^{ος} 2021

disABILITIES Beyond Limits - Empowering young women to build a better future (ERASMUS)	ERASMUS+ Program Key Action 2 (KA 2) - Partnership for Cooperation/YOUTH Με τη συγχρηματοδότηση της Ε.Ε.	Η Πράξη αφορούσε στην παροχή στήριξης για ενίσχυση της ικανότητας των οργανισμών-εταίρων να δημιουργήσουν περιβάλλοντα χωρίς αποκλεισμούς, με βάση βελτιώσεις και νέες προσεγγίσεις οι οποίες ενδυναμώνουν τις νεαρές γυναίκες με αναπηρία προκειμένου να συμμετάσχουν ενεργά στα κοινά και να συνεισφέρουν στην κοινότητα αξιοποιώντας πλήρως τις δυνατότητές τους	10^{ος} 2022 - 3^{ος} 2024

Την περίοδο αναφοράς του παρόντος η Ε.Σ.Α.μεΑ. υλοποίησε/εί τα παρακάτω Προγράμματα στο πλαίσιο της Προγραμματικής Περιόδου 2021 - 2027

Τίτλος Προγράμματος	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα / Ταμείο Χρηματοδότησης	Σύντομη Περιγραφή Προγράμματος	Περίοδος Υλοποίησης
Ειδικές Δράσεις Ένταξης στην Απασχόληση για Νέους/Νέες με Αναπηρία - Β΄ Φάση	Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ+)	Η Πράξη αφορούσε στην υλοποίηση δράσεων επαγγελματικής συμβουλευτικής, θεωρητικής κατάρτισης, πρακτικής άσκησης και πιστοποίησης σε άνεργους/ες με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις με στόχο την επίτευξη μιας δομημένης πορείας εισόδου ή επανένταξής τους στην αγορά εργασίας.	1^{ος} 2024 - 7^{ος} 2024

Καταγραφή συνθηκών προσβασιμότητας χώρων πολιτισμού και ανάπτυξη ψηφιακής πύλης πληροφόρησης για επισκέπτες με μειωμένη κινητικότητα («ΕΥΜΑΙΟΣ»)	Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας Το έργο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση - NextGeneration EU	Η Πράξη αφορά στην καταγραφή συνθηκών προσβασιμότητας χώρων πολιτισμού της χώρας (μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία κ.λπ.) και τη δημιουργία μιας ψηφιακής πύλης που θα παρέχει αξιόπιστες πληροφορίες για την προσβασιμότητα, κυρίως για άτομα με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις, ηλικιωμένα άτομα (65+), και γενικότερα, για άτομα με μειωμένη αυτονομία / κινητικότητα («εμποδιζόμενα άτομα»).	7^{ος} 2024 - 3^{ος} 2026
Καταπολέμηση των διακρίσεων και προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία, των ατόμων με χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους που διαβιούν στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	Πρόγραμμα Δυτικής Μακεδονίας 2021 - 2027 Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ+)	Η Πράξη αφορά στην καταπολέμηση της διάκρισης και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία, των ατόμων με χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους που διαβιούν στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (ομάδα στόχος) μέσω της επίτευξης συγκεκριμένων στόχων όπως: α) ενίσχυση της ικανότητας των στελεχών της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης να ενσωματώνουν τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας σε στρατηγικές, συμπεριλαμβανομένου του σχεδίου δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης για τις λιγνιτικές περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας, σε τοπικές πολιτικές, μέτρα και προγράμματα, β) ενδυνάμωση των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, καθώς και ενίσχυση της ικανότητας των τοπικών οργανώσεών τους μέσω της δικτύωσής τους με άλλα κινήματα, γ) εντοπισμός των διακρίσεων που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία και καταπολέμηση των	11^{ος} 2021 - 6^{ος} 2026

		εσφαλμένων στερεοτυπικών αντιλήψεων σε βάρος τους και δ) διευκόλυνση της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις στην αγορά εργασίας μέσω παροχής προγράμματος επαγγελματικής κατάρτισης για 20 άτομα με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις.	

Την Προγραμματική Περίοδο 2014 - 2020 το ΙΝ-ΕΣΑμεΑ υλοποίησε τα παρακάτω Προγράμματα:

Τίτλος Προγράμματος	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα / Ταμείο Χρηματοδότησης	Σύντομη Περιγραφή Προγράμματος	Περίοδος Υλοποίησης
Προγράμματα Διά Βίου Εκπαίδευσης για την αναπηρία και υποστηρικτικές δράσεις	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020 Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ)	Η Πράξη αφορούσε σε i) προγράμματα εκπαίδευσης αιρετών στελεχών και εργαζομένων του αναπηρικού κινήματος στο σχεδιασμό πολιτικής για θέματα αναπηρίας, ii) προγράμματα ενδυνάμωσης των ατόμων με χρόνια πάθηση, iii) προγράμματα ενδυνάμωσης οικογενειών παιδιών, εφήβων ενηλίκων με αναπηρία και εκπαίδευσης των μελών για να λειτουργήσουν ως συνήγοροι, iv) προγράμματα ενδυνάμωσης ατόμων με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες (σύνδρομο down, αυτισμό, νοητική αναπηρία) και ατόμων με εγκεφαλική παράλυση για να λειτουργήσουν ως αυτό-συνήγοροι (Self - Advocates) Επίσης υλοποιήθηκαν προγράμματα εκπαίδευσης Εκπαιδευτών σε θεματικά αντικείμενα όπως καταστάσεις κρίσης και τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, τα δικαιώματα των ατόμων με χρόνιες παθήσεις, κ.λπ. Τέλος, στο πλαίσιο της πράξης εκπονήθηκε	5 ^{ος} 2022 - 12 ^{ος} 2023

		εκπαιδευτικό Υλικό και Οδηγός Εκπαιδευτή τα οποία προσβασιμοποιήθηκαν για την κάλυψη των αναγκών των ατόμων με αναπηρία.	

Την περίοδο αναφοράς του παρόντος το ΙΝ-ΕΣΑμεΑ υλοποιεί τα παρακάτω Προγράμματα στο πλαίσιο της Προγραμματικής Περιόδου 2021 - 2027:

Τίτλος Προγράμματος	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα / Ταμείο Χρηματοδότησης	Σύντομη Περιγραφή Προγράμματος	Περίοδος Υλοποίησης
SUB2. Ψηφιακή εκπαίδευση και ενδυνάμωση των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία»	Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας Το έργο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση - NextGeneration EU	Το ΙΝ-ΕΣΑμεΑ είναι φορέας υλοποίησης του σκέλους του προγράμματος που αφορά στην ψηφιακή εκπαίδευση και ενδυνάμωση 2.800 ατόμων με αναπηρία.	9 ^{ος} 2024-5 ^{ος} 2026
Ολοκληρωμένες υπηρεσίες υποστήριξης για άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους, στον Δήμο Θεσσαλονίκης	Πρόγραμμα «Κεντρική Μακεδονία 2021-2027 Το έργο συγχρηματοδοτείται από την ευρωπαϊκή ένωση (ΕΚΤ+) και από εθνικούς πόρους	Το ΙΝ-ΕΣΑμεΑ είναι δικαιούχος του Υποέργου 1 της Πράξης που αφορά στην παροχή υπηρεσιών υποστήριξης στους ωφελούμενους που διαβιούν στον Δήμο Θεσσαλονίκης. Ειδικότερα οι υπηρεσίες αυτές αφορούν α) στην παροχή έγκαιρης και έγκυρης πληροφόρησης για ζητήματα αναπηρίας στη βάση της δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας, β) στην υλοποίηση συναντήσεων ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, και γ) στην εξατομικευμένη προσέγγιση και συμβουλευτική στους ωφελούμενους, αποσκοπώντας στην ενδυνάμωσή τους, στην άρση των στερεοτυπικών αντιλήψεων σε βάρος τους και στην προώθηση της	3 ^{ος} 2025 - 2 ^{ος} 2028

		συμπερίληψης της δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας στον Δήμο Θεσσαλονίκης.	
Νέα Επιδοτούμενα Προγράμματα Κατάρτισης Ανέργων σε Κλάδους Αιχμής με Εκπαιδευτικό Επίδομα έως 2.000€	Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας Το έργο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση - NextGeneration EU	Οι εκπαιδευόμενοι θα έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν αντικείμενο κατάρτισης στους παρακάτω κλάδους αιχμής που επιθυμούν οι οποίοι έχουν υψηλή ζήτηση στην αγορά εργασίας της Ελλάδας: - Εμπόριο - Βιομηχανία - Βιοτεχνία - Εξαγωγές	2025
Επιδοτούμενο Πρόγραμμα Κατάρτισης Ανέργων στις Περιφερειακές Ενότητες Καστοριάς, Αχαΐας, Σερρών, Ρόδου και στους Δήμους Περάματος, Κερατσινίου-Δραπετσώνας και Σαλαμίνας με Εκπαιδευτικό Επίδομα έως 400€	Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας Το έργο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση - NextGeneration EU	Σκοπός είναι η κατάρτιση 22.500 ανέργων που υπάγονται στα ΚΠΑ2 των επιλέξιμων περιοχών, σε ειδικούς τομείς δεξιοτήτων (επανακατάρτιση - reskilling), η ενδυνάμωση/ενίσχυση του προφίλ δεξιοτήτων τους (upskilling), η ανάπτυξη των οριζόντιων/ήπιων δεξιοτήτων (soft skills) ή των επαγγελματικών δεξιοτήτων (hard skills) σε κλάδους και επαγγέλματα αιχμής, με έμφαση στις πράσινες και ψηφιακές δεξιότητες.	2025
Επιδοτούμενα Προγράμματα Κατάρτισης Ανέργων Δικαιούχων Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΚΕΑ) και Αστέγων με Εκπαιδευτικό Επίδομα 400€	Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας Το έργο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση - NextGeneration EU	Σκοπός του έργου είναι η αναβάθμιση των δεξιοτήτων ή/και η επανακατάρτιση της ομάδας - στόχου σε τομείς υψηλής ζήτησης όπως τα επαγγέλματα γραφείου και οι πωλήσεις και στη συνέχεια η ένταξη στην απασχόληση των ωφελούμενων που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα ΣΕΚ και πιστοποιήθηκαν. Συγκεκριμένα, το έργο περιλαμβάνει κατάρτιση και πιστοποίηση των αποκτηθεισών γνώσεων και	2025

		δεξιοτήτων η οποία ακολουθείται από πρόγραμμα δωδεκάμηνης (12) επιχορηγούμενης από τη Δ.ΥΠ.Α. απασχόλησης για την απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας.	
Επιδοτούμενα Προγράμματα Κατάρτισης Ανέργων και Εργαζομένων (Μισθωτών Ιδιωτικού Τομέα) με Εκπαιδευτικό Επίδομα 750€	Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας Το έργο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση - NextGeneration EU	Περιεχόμενο προγραμμάτων: Προγράμματα θεωρητικής κατάρτισης διάρκειας 150 ωρών. Πιστοποίηση των γνώσεων και δεξιοτήτων από αναγνωρισμένο Φορέα Πιστοποίησης. Αντικείμενα Κατάρτισης Μετάβαση στην Κυκλική Οικονομία. Ειδικός σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας ΑΠΕ. Στέλεχος Πράσινης Οικονομίας, Κοινωνικής Συνοχής και Απασχόλησης. Οικονομικός Εγγραμματισμός. Γραμματεία Διοίκησης.	2025

Ελ. Βενιζέλου 236, 163 41 Ηλιούπολη

210 99 49 837

210 52 38 967

esaea@otenet.gr

www.esamea.gr

ESameAgr

esameagr

ESameAGr

ncdpgreece